

Kunnskapsgrunnlag for integrering i Rogaland

Kunnskapsgrunnlag for integrering

Kunnskapsgrunnlaget presenterer utvalgt statistikk og informasjon innen samfunnsområder som har betydning for integrering. Utgangspunktet er innsatsområdene i integreringsstrategien:

- bosetting
- utdanning og kvalifisering
- arbeid
- hverdagsintegrering
- retten til å leve et fritt liv

Kunnskapsgrunnlaget blir oppdatert årlig, eventuelt oftere ved behov.

Innholdsfortegnelse

1 [Innledning](#)

2 [Begrepsavklaringer](#)

3 [Innvandring og demografi](#)

4 [Bosetting](#)

4.1 [Samarbeid om bosetting](#)

4.2 [Bosettingstall i Rogaland](#)

4.3 [Hele kommunen bosetter](#)

4.4 [Økonomiske rammer for bosetting](#)

4.5 [Bosetting av fordrevne fra Ukraina](#)

5 [Utdanning og kvalifisering](#)

5.1 [Utdanningsbakgrunn](#)

5.2 [Kommunale veilednings- og opplæringstilbud](#)

5.2.1 [Grunnskole for barn og ungdom](#)

5.2.2 [Introduksjonsprogrammet](#)

5.2.3 [Kommunal voksenopplæring](#)

5.3 Fylkeskommunale veilednings- og opplæringstilbud

5.3.1 Videregående opplæring for ungdom

5.3.2 Videregående opplæring for voksne

5.3.3 Opplæring i bedrift

5.4 Høyere utdanning

5.4.1 Ordninger for personer som har høyere utdanning fra utlandet

5.4.2 Opptak til høyere utdanning

5.4.3 Høyere yrkesfaglig utdanning

5.4.4 Finansiering av høyere utdanning

6 Arbeid

6.1 Næringsliv og arbeidsmarked

6.2 Yrkesdeltakelse

6.3 Lønn og arbeidsforhold

6.4 Tiltak og virkemidler

7 Hverdagsintegrering

7.1 Folkehelsearbeid

7.1.1 Folkehelseundersøkelsen

7.1.2 Partnerskap og tilskudd

7.2 Fysisk og psykisk helse

7.3 Integrering i et livsløpsperspektiv

7.4 Frivillighet og samfunnsdeltakelse

7.4.1 Idrett og hverdagsintegrering

7.4.2 Kultur og hverdagsintegrering

7.4.3 Valgdeltakelse

8 Retten til å leve et fritt liv

8.1 Regionale nettverk

8.2 Minoritetsrådgivere

8.3 IMDi's fagteam

8.4 Veiledning og kompetanseheving

1 Innledning

Integreringsstrategi for Rogaland baserer seg på et kunnskapsgrunnlag for integrering i fylket. Uten solid kjennskap til tall, trender og sammenhenger er det vanskelig å sette fokus på viktige områder som krever oppmerksomhet og eventuelle tiltak.

I dokumentet presenteres utvalgt statistikk og informasjon innen samfunnsområder av betydning for integrering. Målet er å skape et felles grunnlag og utgangspunkt for diskusjoner og prioriteringer i arbeidet med integrering i Rogaland. Informasjonen er ikke utfyllende, men det vil i hvert kapittel være lenker til mer informasjon om ulike emner samt noen eksempler på godt integreringsarbeid.

Håpet er at kunnskapsgrunnlaget kan brukes av politikere og ansatte i Rogaland fylkeskommune som et styrings- og arbeidsverktøy. Det kan også være nyttig for våre samarbeidspartnere i kommuner, sivilsamfunn og næringsliv.

Innsatsområder

Kunnskapsgrunnlaget tar utgangspunkt i innsatsområder fra regjeringens integreringsstrategi: utdanning og kvalifisering, arbeid, hverdagsintegrering og retten til å leve et fritt liv. Denne inndelingen samsvarer med rapporten [Indikatorer for integrering 2022](#) der IMDi presenterer tilgjengelig kunnskap om integrering i Norge basert på en rekke utvalgte indikatorer knyttet til innsatsområdene i regjeringens integreringsstrategi. Rapporten konkluderer med at gjennomsnittsforskjellene mellom innvandrere og den øvrige befolkningen enten har holdt seg stabile eller sunket på de fleste områdene. Dette gjelder blant annet for fullført videregående opplæring, deltakelse i høyere utdanning, sysselsetting, inntekt og boforhold. På noen av områdene er forskjellene imidlertid økende. For eksempel er barn med innvandrerbakgrunn stadig sterkere overrepresentert i statistikken over barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt, og det er stor variasjon i integreringsresultatene blant norskfødte med innvandrerforeldre. Det er også betydelige forskjeller mellom ulike innvandrergrupper, og innvandrere med fluktbakgrunn og kort botid står lenger unna den øvrige befolkningen enn det arbeidsinnvandrere gjør på flere av indikatormålene.

I tillegg til de fire nasjonale innsatsområdene er bosetting løftet fram i integreringsstrategi for Rogaland. Fylkeskommunen fikk gjennom [integreringsloven \(Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid\)](#) en oppgave knyttet til bosetting. Lovens § 4 sier følgende: «Fylkeskommunen skal anbefale hvor mange flyktninger som bør bosettes i den enkelte kommune i fylket.» Oppgaven krever inngående kjennskap til kommunenes bosettingskapasitet og integreringsarbeid. Dette kan bare sikres gjennom kontinuerlig dialog og tett kontakt med kommunene.

Tall og statistikk

I kunnskapsgrunnlag vil tall og statistikk fra Rogaland bli presentert, relatert til nasjonale tall der det er relevant. Statistikken er hentet fra SSB, Tall og statistikk fra IMDi's nettsider samt fylkeskommunens egne statistikker, eksempelvis Regionale utviklingstrekk Rogaland, Folkehelseundersøkelsen i Rogaland 2020 og Kvalitetsmelding for videregående opplæring.

Det er ikke alltid det er mulig å finne tall på fylkesnivå, og noe av statistikken kan være mindre representativ når det gjelder innvandrere. Folkehelseundersøkelsen regnes som representativ for befolkningen i alderen 18-79 år.

Samtidig er det noen grupper, deriblant personer med innvandrerbakgrunn som er dårligere representert. Undersøkelsen gir dermed et bilde av situasjonen totalt sett, men hvis det er noe som er systematisk annerledes i personer med innvandrerbakgrunnen enn blant personer med tilsvarende alder, utdanning, økonomi osv. i totalbefolkningen, så kan man ikke være sikker på at dette er fanget opp av undersøkelsen. I tillegg er det grunn til å tro at innvandrere med lang utdanning er overrepresentert blant de som har besvart undersøkelsen, noe som kan bidra til at utfordringene til personer med innvandrerbakgrunnen er større enn det resultatene fra undersøkelsen tilsier.

2 Begrepsavklaringer

Begrepene «integrering» og «inkludering» blir ofte brukt om hverandre. Generelt kan begrepet integrering bety innlemmelse av innvandrere i majoritetssamfunnet. Inkludering har som oftest en bredere tilnærming og handler om å skape et rom der alle har like muligheter og plikter til å bidra og delta i samfunnet.

I et mangfoldig samfunn som det norske møter man gjerne på flere begreper i omtale eller beskrivelse av mangfold/inkludering. Disse er ofte ikke presise nok, og de kan brukes feilaktig. Her kommer en ikke-uttømmende liste med definisjoner av kjente «gjengangere»:

AMOT - midlertidig alternativ mottaksplass

Midlertidig alternativ mottaksplass betyr at en kommune påtar seg ansvaret for å gi nødvendig økonomisk støtte, etablere gode rutiner for å ivareta og følge opp personer som bor privat i midlertidige boløsninger. Hvis både UDI og kommunen aksepterer søknaden, vil kommunen få et økonomisk tilskudd fra UDI. Ordningen ble mye brukt av kommuner i forbindelse med ankomster fra Ukraina.

Anmodning

Anmodningen er det antallet flyktninger staten ber en kommune om å bosette. Kommunene vedtar selv hvor mange flyktninger de skal bosette i løpet av året.

Arbeidsinnvandrere

En arbeidsinnvandrere er en person som har lovlig opphold i Norge for å jobbe. Statsborgere fra EU/EØS/EFTA-land kan bo i Norge og arbeide uten å søke om oppholdstillatelse, men må registrere seg hos politiet for opphold på over tre måneder. Personer fra de andre nordiske landene behøver verken oppholdstillatelse eller å registrere seg hos politiet. Arbeidsinnvandring skjer også fra land utenfor EØS-området, blant annet for en del typer av korte arbeidsforhold/oppdrag (imdi.no).

Asyl

Asyl er en status som gis til flyktninger som med rette frykter forfølgelse på grunn av rase, religion, nasjonalitet, politisk oppfatning eller tilhørighet til en spesiell gruppe. Asylstatus gis av staten ved UDI, enten etter behandling av en asylsøknad eller ved at en person hentes til Norge, for eksempel fra en flyktningleir. Asylstatusen innebærer blant annet beskyttelse mot å bli sendt tilbake til området der asylanten har grunn til å frykte forfølgelse. Asylstatus gir også visse rettigheter, som medlemskap i folketrygden (imdi.no).

Asylsøker

En asylsøker er en person som søker om asylstatus og beskyttelse som flyktning. Personen er kun asylsøker inntil søknaden deres er avgjort av UDI (imdi.no).

Enslig mindreårig

Enslige mindreårige er barn og ungdom som kommer til Norge uten følge av foreldre eller andre voksne med foreldreansvar, og som får innvilget beskyttelse (asyl) her. Enslige mindreårige som kommer til Norge sammen med andre voksne enn sine foreldre omtales ofte som enslige mindreårige med følgeperson (imdi.no).

Familieinnvandring

Familieinnvandring er en fellesbetegnelse på utenlandske personer som får opphold i Norge fordi de enten har familie som bor lovlig i Norge, eller de er gift med en norsk statsborger. Familieinnvandring blir først og fremst gitt til nære familiemedlemmer som ektefeller, registrerte partnere, samboere i minimum to år og barn under 18 år. For å få innvilget familieinnvandring stilles det som hovedregel krav om at den som allerede bor i Norge skal kunne forsørge de som kommer (imdi.no).

Flyktning

En flyktning er en person som har fått asylstatus eller annen som har fått opphold etter FNs flyktningkonvensjon. I Norge gis begge disse gruppene flyktningstatus, med de rettighetene som følger med (imdi.no).

Integrering

Integrering er i dagligforståelsen en betegnelse på innlemmelsen av innvandrere i majoritetssamfunnet (snl.no).

Inkludering

Inkludering handler om å skape et rom der alle har like muligheter og plikter til å bidra og delta i samfunnet.

Introduksjonsprogrammet

Introduksjonsprogrammet er et opplæringsprogram for flyktninger og familiegjenforente med flyktninger. I hovedsak består programmet av fagene norsk og samfunnskunnskap, samt arbeidspraksis eller andre tiltak som forbereder til videre opplæring eller tilknytning til arbeidslivet. Målet er at deltakerne skal lettere bli økonomisk selvstendige og kunne delta i arbeids- og samfunnsliv (imdi.no).

Innvandrere

En innvandrere er en person som har opphold og bor i Norge, men er født i utlandet av utenlandskfødte foreldre (imdi.no).

Midlertidig kollektiv beskyttelse

Ordningen med midlertidig kollektiv beskyttelse innebærer at asylsøkere gis en tillatelse basert på gruppetilhørighet, og ikke etter en individuell vurderingen. Tillatelsene gis for ett år, og gir blant annet rett til å arbeide og få nærmeste familie til Norge. Tillatelsen danner ikke grunnlag for permanent opphold, men kan fornyes dersom situasjon i Ukraina vedvarer (regjeringen.no).

Norskfødte med innvandrereforeldre

Norskfødte med innvandrereforeldre er personer som er født i Norge av to foreldre som er innvandrere

Oppholdstillatelse

En oppholdstillatelse er en tillatelse til å oppholde seg i Norge utover tre måneder. Borgere av EU-land trenger ikke en slik tillatelse, men må registrere seg hos politiet om de skal være i landet lenger enn tre måneder. Borgere fra de nordiske landene trenger ikke registrere seg. Borgere fra land utenfor EU må enten søke om oppholdstillatelse dersom de skal være lenger enn tre måneder, og besøksvisum dersom de skal være kortere (imdi.no).

Opphold på humanitært grunnlag

Hvis en person får oppholdstillatelse i Norge på grunn av sterke menneskelige hensyn eller fordi han eller hun har særlig tilknytning til Norge, kalles dette ofte oppholdstillatelse på humanitært grunnlag. En flyktning som har fått en slik oppholdstillatelse har de samme rettighetene til bosetting og introduksjonsprogram som en flyktning med asylstatus. De har imidlertid ikke de samme rettighetene som personer med asyl i forhold til medlemskap i folketrygden (imdi.no).

Rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap

Rett til opplæring betyr i denne sammenheng at den enkelte har rett til gratis opplæring etter læreplanen fastsatt av Kompetanse Norge. Denne retten faller bort dersom man ikke har gjennomført opplæringen innen de fristene som gjelder. Etter at fristen har utløpt, kan kommunen ta betalt for opplæringen.

Plikt til opplæring viser til at man må ha gjennomført opplæringen og bestå prøver på et visst nivå for å kunne få permanent opphold og statsborgerskap senere (imdi.no).

Statsborgerskap

Statsborgerskap er et rettslig bånd mellom en person og stat. Å være statsborger i et land innebærer at man har visse rettigheter og plikter som følger av lovgivningen i det enkelte land. Fra og med 1. januar 2020 er det tillatt å ha ett eller flere statsborgerskap i tillegg til det norske.

3 Innvandring og demografi

Innvandring og migrasjon er et globalt fenomen. Det er mange og sammensatte årsaker til at folk flytter over landegrenser. Det kan være vanskelige økonomiske forhold, krig, forfølgelse, naturkatastrofer, for bare å nevne noen få grunner til at folk forlater sine hjemmesteder.

Innvandring til Norge fram til 1990-tallet

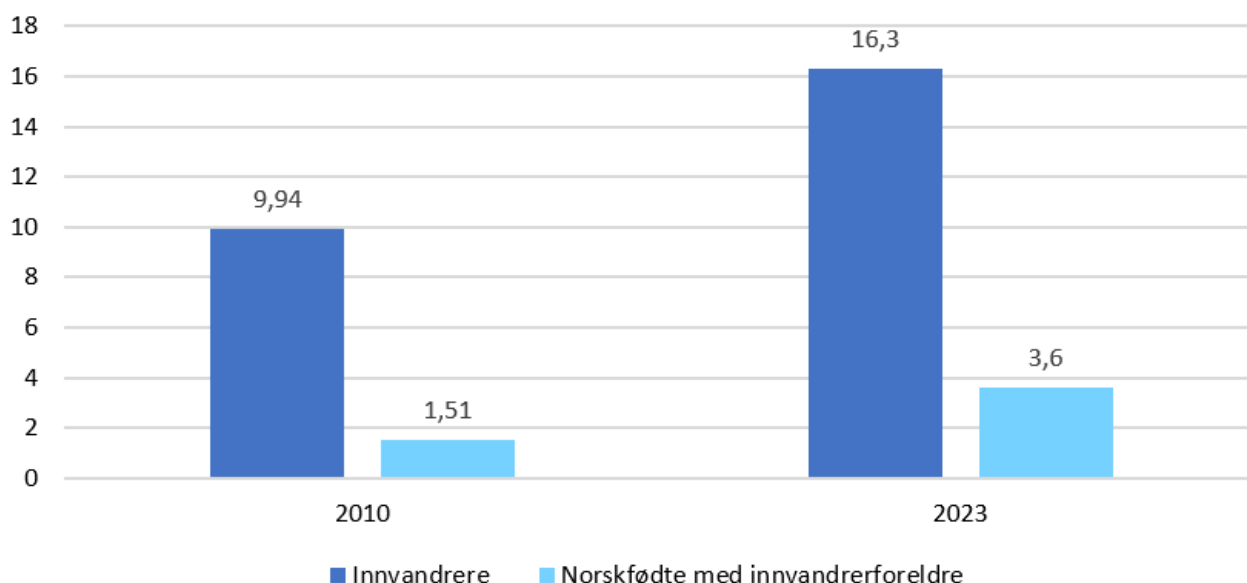
I Norge var det vanlig å hente fagfolk til landet helt fra middelalderen og fram til 1800 tallet. Tyskerne hadde ekspertise innen bergverksindustri (Kongsberg og Røros), engelskmenn innen tekstil, og sveitsere bidro med sin kunnskap om moderne fjøsstell og meieridrift. I etterkrigsårene var det ikke spesielt høy arbeidsinnvandring til Norge, men den økte kraftig i 60- og 70 årene (Jugoslavia, Pakistan, Tyrkia) helt fram til innvandringsstoppen i 1975.

Historisk sett var jødene de første flyktningene som kom til Norge. Rundt 1880 tallet kom jøder som følge av forfølgelse i tsarens Russland, og på 30-tallet kom jødiske flyktninger fra Tyskland. Flyktninger, slik vi kjenner dem i dag, begynte å ankomme Norge fra 1980-tallet og utover.

Innvandring til Rogaland i dag

IMDi publiserer jevnlig oppdateringer om innvandreres demografiske sammensetning. Figuren under viser andelen personer med innvandrerbakgrunn i Rogaland i perioden 2010–2023. Andelen innvandrere har steget fra 9,9 i 2010 til 16,31 prosent (80 308 personer) i 2023. For norskfødte med innvandrerforeldre har andelen steget fra 1,5 prosent i 2010 til 3,6 prosent (17 748 personer) i 2023.

Prosentandel personer med innvandrerbakgrunn i Rogaland 2010–2023

Kilde: SSB, tabell 09817

Landbakgrunn

I 2021 hadde omtrent halvparten av innvandrerne i Norge landbakgrunn fra nordiske eller andre europeiske land. Øvrige innvandrere kom fra

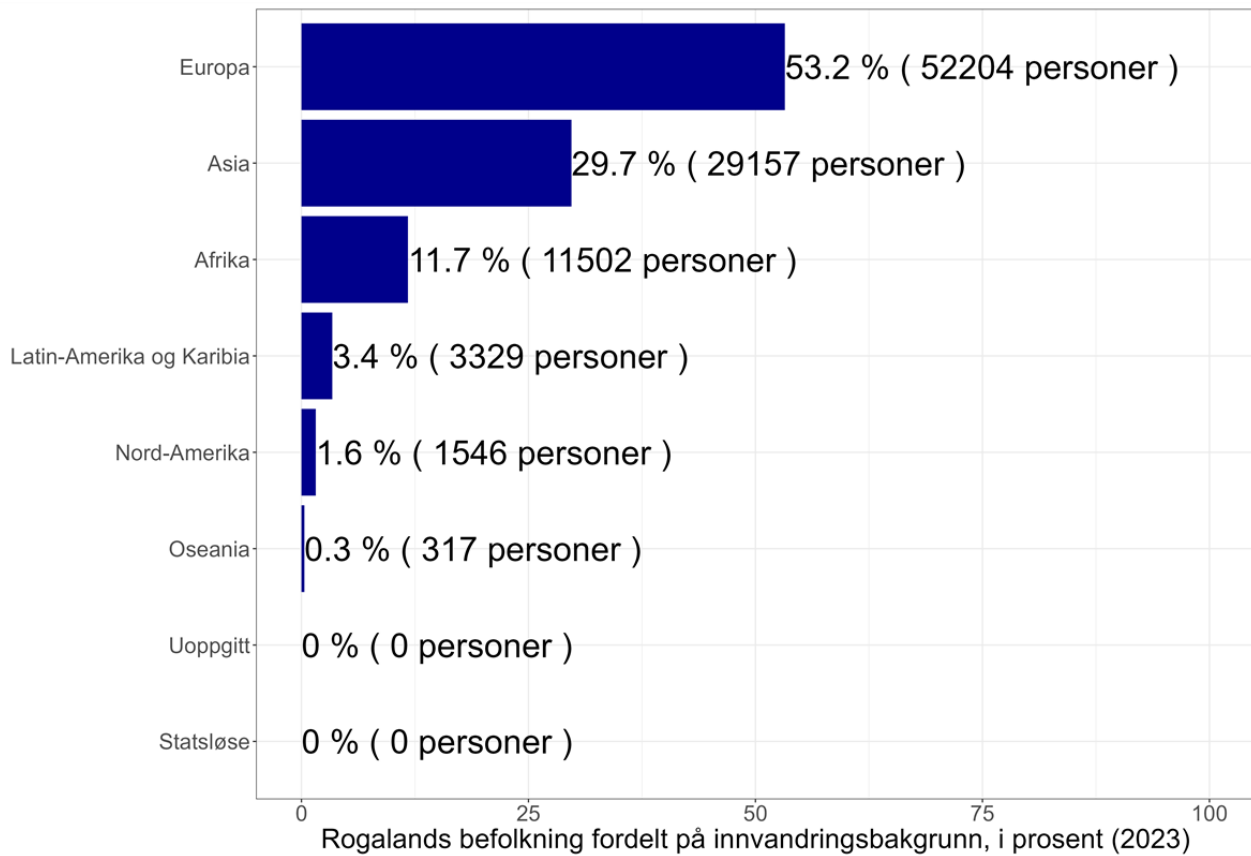
- land i Asia: 31 prosent
- land i Afrika: 13 prosent
- land i Nord-, Mellom- og Sør-Amerika, samt Oseania: 5 prosent

Sammensetningen av innvandringsbefolkningen etter landbakgrunn har endret seg i løpet av de siste årene, spesielt ved at andelen arbeidsinnvandrere fra Øst-Europa har økt. Ved starten av 2021 var en fjerdedel av alle innvandrere i Norge fra disse landene, mot kun 5 prosent i 2002. Andelen innvandrere fra Norden ble halvert i samme periode, fra 19 til 9 prosent. Se [IMDi - fakta om innvandring og demografi](#).

I Rogaland har denne utviklingen flatet ut i forbindelse med nedturen i oljebransjen fra 2015, mens innvandrere fra Afrika og Asia i liten grad ble påvirket av dette. Se [Regionale utviklingstrekk Rogaland](#). Innvandrere med bakgrunn fra europeiske land har fram til starten av 2022 stort sett vært arbeidsinnvandrere og dermed langt mer konjunkturfølsomme enn de som flykter fra krig og konflikt i Asia og Afrika. Denne situasjonen har endret seg kraftig som følge av krigen i Ukraina.

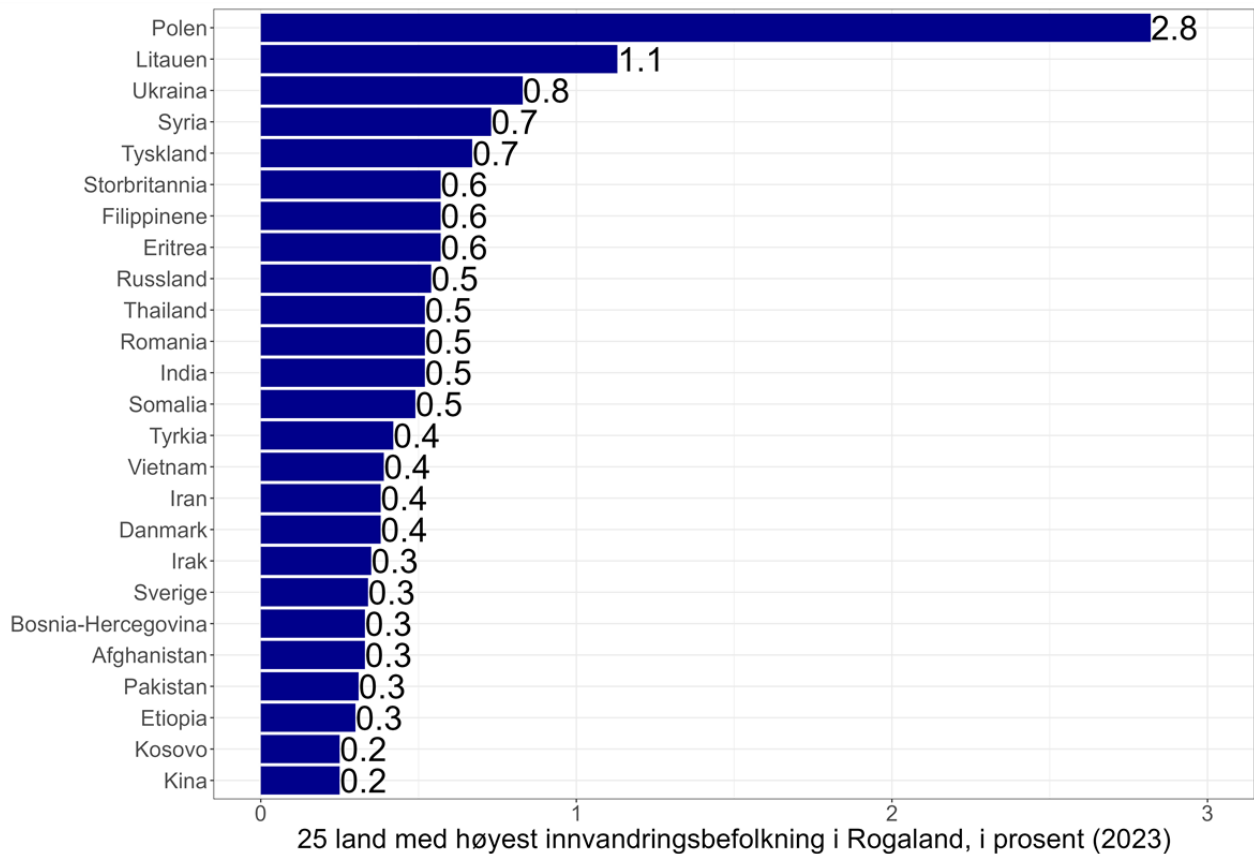
Figuren under viser at i 2023 hadde 53,2 prosent av innvandrerne i Rogaland (52 204 personer) bakgrunn fra Europa. De øvrige kom fra

- land i Asia: 29,7 prosent (29 157 personer)
- land i Afrika: 11,7 prosent (11 502 personer)
- land i Nord-, Mellom- og Sør-Amerika, samt Oseania: ca. 5 prosent

Kilde: SSB, tabell 07108

Når det gjelder antall innvandrere fordelt etter opprinnelsesland samsvarer fordelingen i Rogaland stort sett med tall på nasjonalt nivå. På landsbasis er innvandrere fra Somalia, Pakistan, Sverige og Irak imidlertid også blant de største innvandrergroppene mens disse groppene i Rogaland kommer lenger ned på listen. Figuren over viser antall innvandrere fordelt etter landbakgrunn i 2023 i Rogaland.

Kilde: SSB, tabell 09817

Fordelt etter opprinnelsesland er innvandrere fra Polen den største innvandrergruppen i Rogaland, og de utgjør 2,8 prosent av innvandrerbefolkningen. 1,1 prosent kommer fra Litauen, og 0,8 prosent fra Ukraina, og videre er andelen

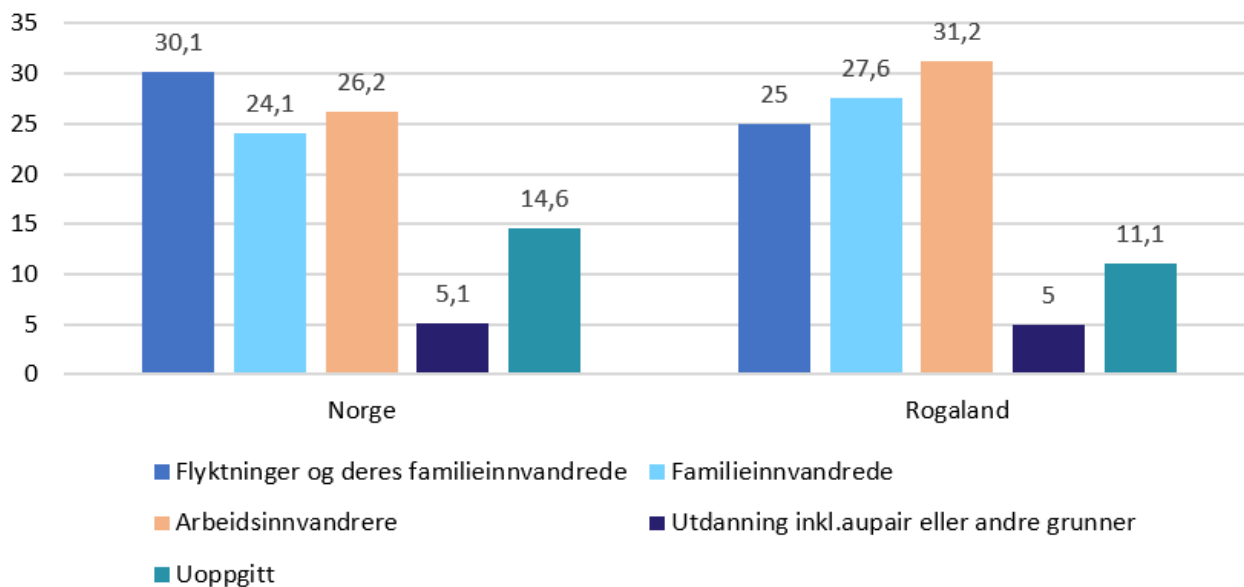
- Syria og Tyskland: 0,7 prosent
- Storbritannia, Filipinene og Eritrea: 0,6 prosent
- Russland, Thailand, Romania, India og Somalia: 0,5 prosent
- Tyrkia, Vietnam, Iran og Danmark: 0,4 prosent
- Irak, Sverige, Bosnia-Hercegovina, Afghanistan, Pakistan og Etiopia: 0,3 prosent
- Kosovo og Kina: 0,2 prosent

Årsak til innvandring

Det er ulike årsaker til innvandring til Norge. Ifølge [Regionale utviklingstrekk Rogaland](#) har innvandrere med bakgrunn fra europeiske land i stor grad vært arbeidsinnvandrere. De vil dermed være langt mer konjunkturfølsomme og sannsynligvis ha en mer usikker tilknytning til landet enn de som flykter fra krig og konflikt i Asia og Afrika. Dette bildet har imidlertid endret seg med høye ankomster fordrevne fra Ukraina, som også har flyktet fra krig. Med midlertidig kollektiv oppholdstillatelse er det likevel vanskelig å forutse hvor lenge den enkelte kommer til å oppholde seg i Rogaland.

Sammenliknet med andre fylker er det tydelig at antall arbeidsinnvandrere er relativt høyt i forhold til flyktninger. Figuren under viser andel av alle innvandrere fordelt etter innvandringsgrunn i 2022 i Norge og Rogaland.

Innvandrere fordelt etter innvandringsgrunn i 2022 i Rogaland og Norge

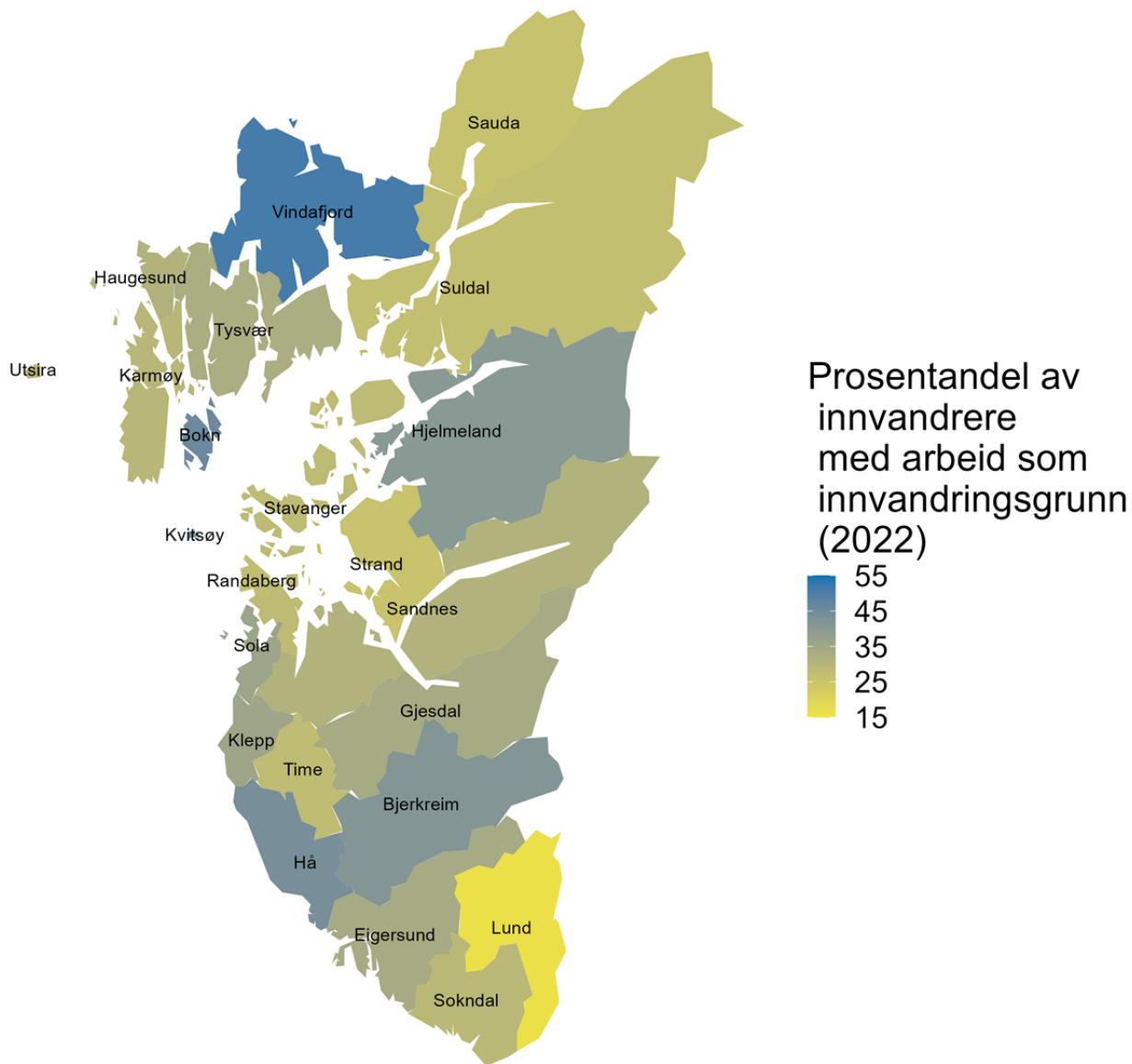
Kilde: Tall og fakta, imdi.no

Se tallene i tabell

+

Innvandringsgrunn	Norge	Rogaland
Arbeid	26,2	31,2
Familie	24,1	27,6
Flukt + deres familie	30,1	25
Uoppgitt	14,6	11,1
Utdanning	5,1	5

Tradisjonelt har arbeidsmarkedet i Rogaland tiltrukket seg arbeidsinnvandrere, og dette er den største gruppen innvandrere. Figuren under viser hvor stor andel av innvandrerne i den enkelte kommune som i 2022 hadde arbeid som innvandringsgrunn.

Kilde: imdi.no

Se tallene i tabell

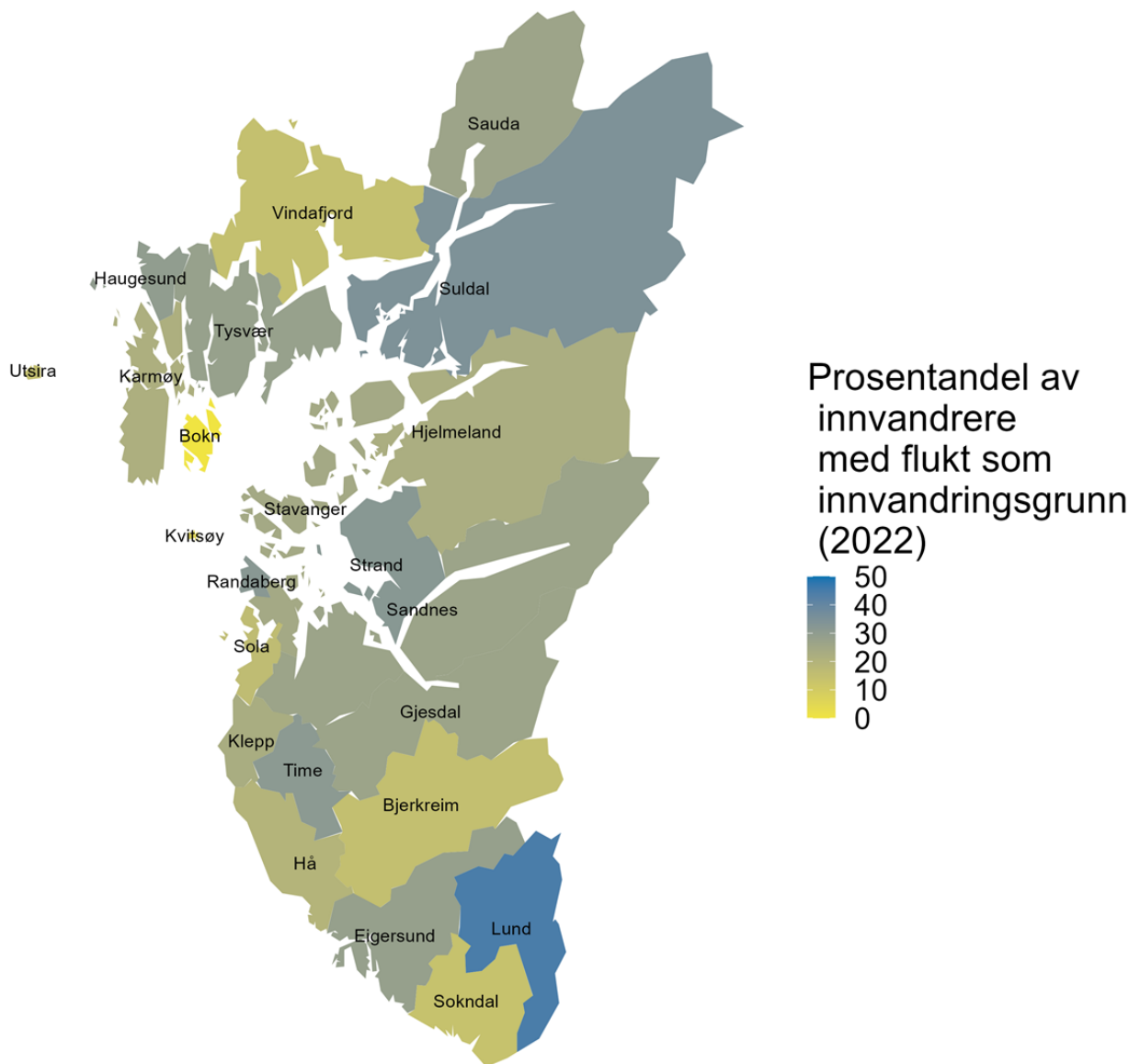
+

Kommune	prosent
---------	---------

Kommune	prosent
Bjerkreim	41,6
Bokn	45,9
Eigersund	33,9
Gjesdal	34
Haugesund	31,2
Hjelmeland	40,4
Hå	43,7
Karmøy	29,7
Klepp	36
Kvitsøy	43,9
Lund	16,2
Randaberg	27,5
Sandnes	31,2
Sauda	26,1
Sokndal	29,4
Sola	36,4
Stavanger	28,5
Strand	25,7

Kommune	prosent
Suldal	27
Time	28
Tysvær	33
Utsira	30
Vindafjord	51,2

Innvandrere med flukt som innvandringsgrunn kan være personer som kommer som asylsøkere og søker om beskyttelse som flyktning, eller overføringsflyktninger som tas ut fra flyktningleirer i utlandet. Antallet overføringsflyktninger bestemmes årlig av Stortinget, og den enkelte kommune anmodes om å stille et visst antall bosettingsplasser til rådighet. Rogaland har de siste årene blitt anmodet om å bosette mellom 10 og 11 prosent av overføringsflyktningene på landsbasis. Figuren under viser hvor stor andel av innvandrerne i den enkelte kommune som i 2022 hadde flukt som innvandringsgrunn. Her er også familiegjenforente med flyktninger tatt med.

Kilde: imdi.no

Se tallene i tabell

+

Kommune	Prosent
Bjerkreim	14,6
Bokn	0

Kommune	Prosent
Eigersund	28,3
Gjesdal	25,9
Haugesund	30,3
Hjelmeland	23,5
Hå	19,9
Karmøy	21,6
Klepp	22,6
Kvitsøy	7
Lund	44,7
Randaberg	32,5
Sandnes	26,7
Sauda	25,9
Sokndal	14,8
Sola	16,2
Stavanger	24,7
Strand	31,2
Suldal	34,2
Time	31,9

Kommune	Prosent
Tysvær	28,2
Utsira	12,5
Vindafjord	15,4

4 Bosetting

Foto: Unsplash.com

Staten anmoder utvalgte kommuner i alle fylker om bosetting av flyktninger for kommende år, blant annet etter anbefaling fra fylkeskommunen og KS. Kommunestyret i disse kommunene svarer staten om de er villige til å ta på seg oppgaven, og i hvilket omfang. Bosetting av flyktninger er en frivillig oppgave for kommuner.

4.1 Samarbeid om bosetting

Fylkeskommunene har fått ansvar for kapasitetsstyringen i bosettingsarbeidet og skal, innenfor rammen av nasjonale kriterier for bosetting, vurdere og anbefale hvor mange flyktninger som bør bosettes i den enkelte kommune. Flyktninger skal bosettes i områder hvor de kan komme i arbeid og få tilbud om nødvendig utdanning og kompetanseheving. Staten v/Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) legger fram forslag til bosetting i fylkene for det kommende året. Fylkeskommunene gir sin anbefaling basert på et kvantitativt og kvalitativt kunnskapsgrunnlag, med utgangspunkt i gitte nasjonale kriterier. Prosessen avsluttes med felles drøfting og forhandling rundt bosettingstall, men det er IMDi som har det siste ordet.

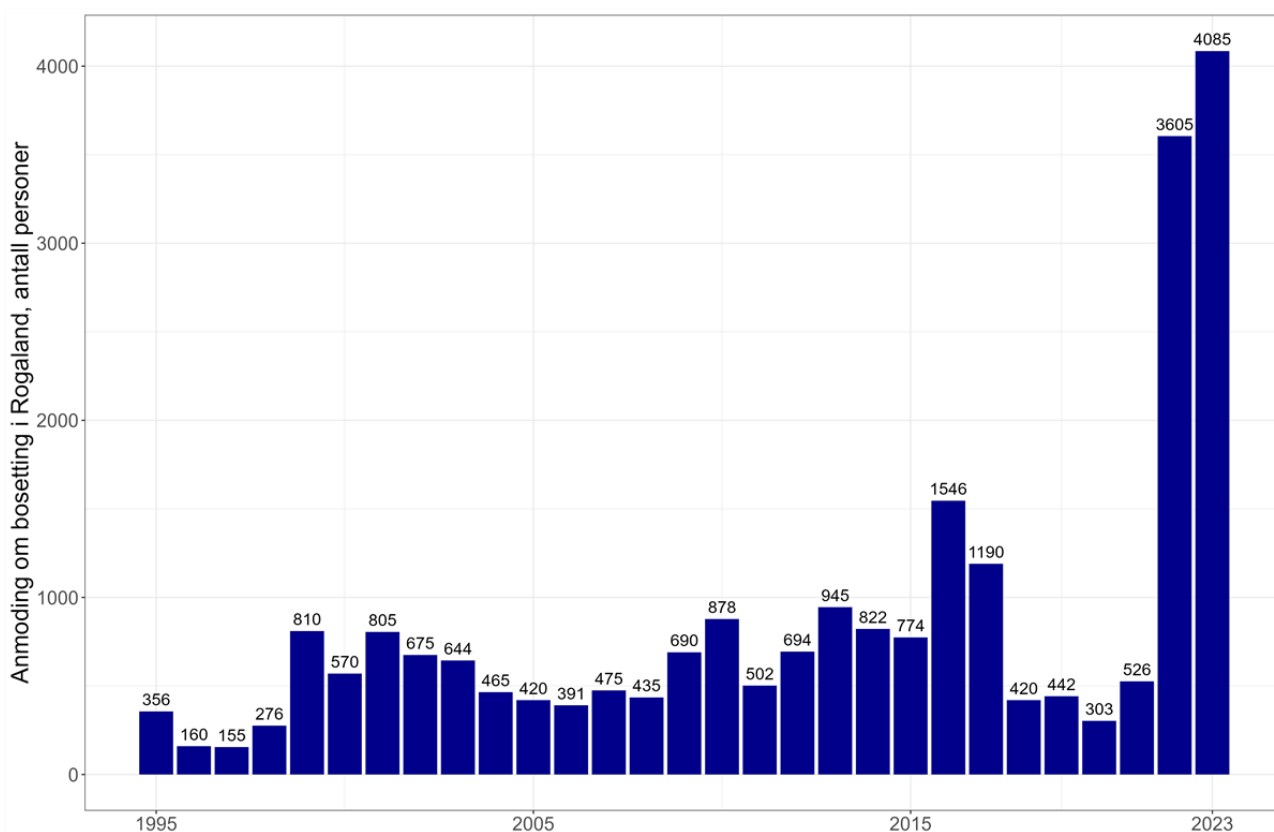
IMDi har det nasjonale hovedansvaret for bosetting, herunder ansvar for å sende ut anmodningen til kommunene om å bosette et visst antall flyktninger, samt ansvar for å forespørre kommuner om bosetting av enkeltpersoner. Det er viktig at fylkeskommunen samarbeider med IMDi, Bufetat og andre relevante aktører i fylket.

Fylkeskommunen har jevnlig samarbeid med kommunal flyktingtjeneste og voksenopplæring og inviterer kommunene til bosettingsm ter i forbindelse med anmodningsprosessen.

4.2 Bosettingstall i Rogaland

Bosettingstall fra 1995 til i dag viser at kommunene i Rogaland har tatt sosialt ansvar ved   svare positivt på anmodninger fra staten. Antallet forespurte bosettingsplasser har variert fra 155 plasser i 1997 til 4085 plasser i 2023. Variasjonen er knyttet til flyktnings situasjonen i verden og antall ankomster til Norge.

Anmodning om bosetting, Rogaland 1995–2023

Kilde: imdi.no

Se tallene i tabell

+

År	Anmodning om bosetting
1995	356

År	Anmodning.om.b osetting
1996	160
1997	155
1998	276
1999	810
2000	570
2001	805
2002	675
2003	644
2004	465
2005	420
2006	391
2007	475
2008	435
2009	690
2010	878
2011	502
2012	694
2013	945

År	Anmodning.om.b osetting
2014	822
2015	774
2016	1546
2017	1190
2018	420
2019	442
2020	303
2021	526
2022	3605
2023	4085

For 2023 ble kommuner i Rogaland anmodet om 4085 bosettingsplasser (jfr. kapittel om bosetting av flyktninger fra Ukraina). Oversikten under viser anmodningstall for perioden 2020 til 2023 (enslige mindreårige i parentes).

Kommune	Anmodning 2020	Anmodning 2021	Anmodning 2022	Anmodning 2023
Eigersund	12	28	165	185
Stavanger	72	95 (4)	750 (10)	865
Haugesund	29	46	300	360

Kommune	Anmodning 2020	Anmodning 2021	Anmodning 2022	Anmodning 2023
Sandnes	39	57 (3)	360 (8)	450
Sokndal	0	0	50	60
Lund	10	10	55	60
Bjerkreim	0	0	80	50
Hå	13	28	165	185
Klepp	13	28	165	185
Time	13	28	165	185
Gjesdal	13	28	165	125
Sola	10	19	110	175
Randaberg	12	25	155	160
Strand	13	28	165	175
Hjelmeland	0	14	55	60
Suldal	10	14	90	90
Sauda	0	14	90	90
Kvitsøy	0	0	15	20
Bokn	0	0	15	20
Tysvær	12	24	155	130
Karmøy	20	40	250	345

Kommune	Anmodning 2020	Anmodning 2021	Anmodning 2022	Anmodning 2023
Utsira	0	0	30	20
Vindafjord	12	0	55	90

Mange flyktninger har familie i utlandet, og disse kan få opphold gjennom familieinnvandring. De kommer ofte direkte til kommunene og blir som regel ikke bosatt av IMDi. De teller dermed ikke med i antallet kommunene blir anmodet om å ta imot, men har likevel samme rettigheter som flyktninger. I tillegg kommer familieinnvandrede med norske eller nordiske borgere.

4.3 Hele kommunen bosetter

De fleste kommuner har en egen tjeneste som har ansvar for bosetting og integrering av flyktninger. I Rogaland har litt færre enn halvparten av kommunene flyktningstjenesten organisert under NAV. De resterende kommunene har egne enheter som har ansvaret for introduksjonsprogrammet, med ulike rutiner for overgang til NAV.

Flyktningstjeneste i NAV	Flyktningstjeneste utenfor NAV
Egersund, Haugesund, Lund, Gjesdal, Sola, Randaberg, Strand, Tysvær, Karmøy, Vindafjord	Stavanger, Sandnes, Hå, Time, Klepp, Hjelmeland, Suldal, Sauda, Utsira, Bokn, Kvitsøy, Bjerkreim, Sokndal

En innstilling om at «hele kommunen bosetter» handler om godt tverretattlig samarbeid der ansvaret for bosetting og integrering ikke bare ligger hos flyktningstjenesten. På denne måten blir flyktninger raskere og bedre kjent med både lokalsamfunnet og det kommunale tjenestetilbudet. Bosetting av flyktninger er en frivillig oppgave, og det er stor variasjon når det gjelder hvorvidt integrering er ivare tatt i egne planer eller nevnt i ulike kommunale planer. Noen kommuner har politiske/administrative råd, utvalg eller arbeidsgrupper som ivaretar integrering spesielt, mens andre samarbeider om integreringsarbeidet ved behov.

IMDi trekker fram noen viktige momenter for å sikre et godt tverretattlig samarbeid rundt bosettingsarbeidet, se [Slik planlegger kommunen for bosettingsarbeidet](#):

- Kommunene får ulike tilskudd når de bosetter flyktninger. De største utgiftene kommer de første årene etter bosettingen. Jo raskere flyktningene blir selvhjulpne, jo større andel av tilskuddene går rett til kommunen.
- Oversikt over hvor mange boliger som er tilgjengelige, både kommunalt og på det private utleiemarkedet, og hvor mange boliger til flyktninger som må skaffes.
- Kapasitet i flyktningstjeneste og voksenopplæring.
- Kapasitet i barnehage, skole, helsetjenesten, barnevern og tolketjenesten.
- Behovet for arbeidskraft i regionen, og hvilke bransjer som har de største behovene.

- Muligheter for interkommunalt samarbeid for å gjennomføre introduksjonsprogram og språkopplæring, eventuelt muligheter for å kjøpe disse tjenestene fra private.
- Muligheter for å samarbeide med lokalt næringsliv, grunnskole og videregående skole når man bygger opp introduksjonsprogrammet, for eksempel ved bruk av lokale utviklingsverksteder.
- Muligheter for samarbeid med frivillige organisasjoner om diverse tiltak som kan bidra til å integrere flyktningene i lokalsamfunnet (språkopplæring, fritidsaktiviteter, flyktningguider etc.)

4.4 Økonomiske rammer for bosetting

Kommuner som bosetter flyktninger, mottar integreringstilskudd. Størrelsen på tilskuddet justeres årlig basert på en kartlegging av kommunale utgifter til bosetting og integrering av flyktninger. Kartleggingen gjennomføres hvert år av Beregningsutvalget. Utvalget ser på tre ulike tilskudd; integreringstilskudd, særskilt tilskudd (ved bosetting av personer med kjent funksjonshemming) og norsktilskudd. Utvalget er satt sammen av fire representanter for staten og fire for kommunesektoren.

I tillegg utbetales barnehagetilskudd (engangstilskudd) og eldretilskudd (engangstilskudd). Begge disse tilskuddene utbetales ved bosetting (1. år).

[IMDis tilskuddskalkulator hjelper deg å regne ut tilskudd til din kommune.](#)

Kommuner kan også søke om Tilskudd for bosetting av personer med nedsatt funksjonsevne eller atferdsvansker. Dette tilskuddet gjelder ved bosetting av personer med alvorlig funksjonsnedsettelse, alvorlige rus- eller adferdsproblemer. Ordningen skal dekke ekstraordinære kommunale utgifter for tiltak som er satt inn med bakgrunn i personens funksjonsnedsettelse. Ved førstegangssøknad er søknadsfrist 14 måneder etter bosettingsdato.

4.5 Bosetting av fordrevne fra Ukraina

Krigen i Ukraina brøt ut 24. februar 2022. Allerede i midten av mars ba staten (IMDi) norske kommuner om å bosette totalt 35 000 flyktninger. Samtlige kommuner i Rogaland ble anmodet om bosetting, og alle svarte positivt på statens forespørsel om å bidra i en prekær situasjon. Dette omfattet også kommuner som aldri har bosatt flyktninger før, eller ikke de siste årene: Bokn, Kvitsøy, Utsira, Bjerkreim og Sokndal.

For 2023 er det nasjonale anmodningstallet 38 000 bosettingsplasser, og Rogalands kommuner er bedt om å bosette 4085. Av det totale antallet vil ca. 85 % være fordrevne fra Ukraina. Dette er langt flere flyktninger enn Norge har bosatt tidligere, og de som bosettes har i tillegg en litt annen sammensetning enn det kommunene er vant til. Våren 2022 kom det langt flere kvinner enn menn, og en stor andel var også barn. Etter hvert har andelen menn økt litt, men det er fremdeles flest kvinner. Det bosettes også mange eldre og personer med helseutfordringer.

Mange kommuner opplever kapasitetsutfordringer i flere tjenester når det på grunn av krigen i Ukraina kommer svært mange nyankomne på kort tid. Det kan være utfordringer med å skaffe bolig, og det kan være mangel på ansatte i helsetjenester, barnehage og skole. Det er vanskelig å planlegge for hvor mange barnehageplasser og skoleklasser det vil bli behov for på kort og lang sikt fordi det også er usikkert hvor lenge barn og ungdom fra Ukraina vil oppholde seg i kommunen. Kort introduksjonsprogram, lavere satser for norsktilskudd,

språkutfordringer og midlertidig oppholdsgrunnlag kan også føre til at fordrevne fra Ukraina har behov for støtte til livsopphold etter endt introduksjonsprogram.

Blant voksne flyktninger fra Ukraina er det mange som har høyere utdanning, deriblant med helsefaglig og pedagogisk kompetanse. Det er per i dag lettere å få godkjent utdanning som morsmålslærer enn som ordinær lærer i norsk skole, og dette er for eksempel noe kommunene kan benytte seg av for å dekke behov for ny og utvidet kompetanse i barnehage og skole.

Stortinget vedtok i juni 2022 midlertidige endringer i lovverket som følge av at det ankommer et høyt antall personer til Norge som er fordrevet fra sitt hjemland på grunn av krigen i Ukraina. Disse er videreført med noen små endringer i 2023. Se [Lov om midlertidige endringer i lovverket som følge av ankomst av fordrevne fra Ukraina \(videreføring mv.\)](#) De midlertidige reglene i integreringsloven er regulert i et nytt kapittel 6A. Noen av disse endringene er nærmere beskrevet i kapittel 5, "Utdanning og kvalifisering".

For informasjon om tilskudd til kommuner for personer som omfattes av midlertidig kollektiv beskyttelse, se: [Tilskuddsordninger, spørsmål og svar](#)

Utfyllende informasjon og veiledning er samlet i [Juridisk veileder til integreringslovens midlertidige kapittel 6A](#).

5 Utdanning og kvalifisering

Satsing på kunnskap, kompetanse og kvalifisering er det viktigste grepet i regjeringens integreringsstrategi, [Integrering gjennom kunnskap](#):

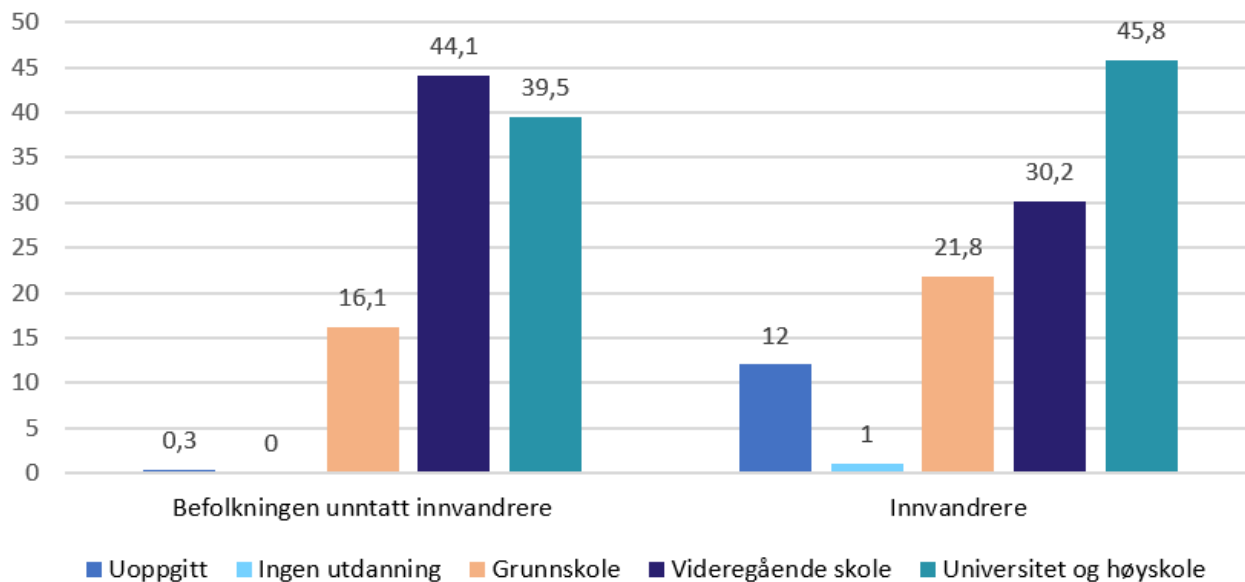
«Kunnskap, utdanning og norskferdigheter er det viktigste grunnlaget for å komme i arbeid og for å skape et godt liv. Kunnskap gir innsikt og forståelse for samfunnet. Kunnskap og gode norskferdigheter er en forutsetning for å bli kjent med det norske samfunnet, mestre hverdagslivet, bli uavhengig og etablere tillit og tilhørighet.»

Arbeidsgivere stiller i stadig større grad krav til formelle kvalifikasjoner, og et hovedmål for regjeringen er økt arbeidsdeltakelse blant innvandrere gjennom bedre kvalifisering og utdanning. Kommunene har hovedansvaret for grunnleggende kvalifisering av barn, unge og voksne med innvandrerbakgrunn, og der legges grunnlaget for videregående opplæring, høyere studier og tilknytning til arbeidsliv. Fylkeskommunen har gjennom [integreringslovens § 4](#) fått et konkret ansvar for å utarbeide planer for kvalifisering av innvandrere. Et godt og solid kunnskapsgrunnlag om utdanning og kvalifisering i Rogaland blir et viktig verktøy for å kunne ivareta dette lovpålagte ansvaret.

5.1 Utdanningsbakgrunn

Figuren under viser andel personer mellom 30-66 år i Rogaland, fordelt på høyeste registrerte utdanningsnivå.

Utdanningsnivå for personer 30–66 år, Rogaland 2021

Kilde: Tall og fakta, imdi.no

Se tallene i tabell

+

Gruppe	Videregående skole	Grunnskole	Universitet og høyskole	Uoppgitt	Ingen utdanning
Hele befolkningen	40,9	17,4	41	0,5	0,2
Befolkningen unntatt innvandrere	44,1	16,1	39,5	0,3	0
Innvandrere	30,2	21,8	45,8	12	1

Innvandrere ser ut til å være overrepresentert både i gruppen med lavest utdanningsnivå og blant de som har høyest utdanning. I Folkehelseundersøkelsen i Rogaland 2020 var et av spørsmålene knyttet til høyeste fullførte utdanning, og svarene bekrefter at det blant innvandrere er en større andel personer som kun har grunnskole enn blant personer uten innvandrerbakgrunn. Samtidig har nesten halvparten av innvandrerne utdanning på høyere nivå, og det er flere enn blant den øvrige befolkningen.

5.2 Kommunale veilednings- og opplæringstilbud

Kommunene er sentrale integreringsaktører og har ansvar for mange tjenester og tilbud knyttet til veiledning og grunnleggende kvalifisering for barn, unge og voksne med innvandrerbakgrunn.

Flyktninger og familiegjenforente med flyktninger får veiledning og personlig oppfølging i kommunen etter bosetting, men organisering og varighet av denne oppfølgingen varierer fra kommunene til kommune. Flyktninger mellom 18 og 55 og familiegjenforente med nyankomne flyktninger i samme aldersgruppe, har i tillegg rett til introduksjonsprogram. Andre innvandringsgrupper har ikke samme rettigheter til oppfølging i kommunen og vil måtte bruke andre informasjonskanaler eller tjenester for å orientere seg om både sine egne og familiens rettigheter og muligheter i det norske samfunnet.

Mange nyankomne innvandrere har rett til gratis opplæring i norsk og samfunnskunnskap i kommunen i en tidsavgrenset periode, men her er det alder og type oppholdstillatelse avgjør om den enkelte er i målgruppen for tilbudet. Se [Målgruppe for opplæring i norsk og samfunnskunnskap](#). Det er fylkeskommunen som har ansvaret for opplæring i norsk- og samfunnskunnskap for elever som går fulltid i videregående opplæring. Personer som ikke har fullført grunnskole eller tilsvarende, vil ha rett til grunnskole for voksne. Det er også mulig å kombinere grunnskoleopplæring med opplæring i norsk.

Personer som ikke har rett til gratis norskopplæring, må selv betale for dette. Det finnes imidlertid et økende antall alternative norskopplæringstilbud for ulike grupper. Blant annet har IMDi en tilskuddsordning for godkjente private og offentlige tilbydere av norskopplæring for voksne, hvor målgruppen for kursene er voksne innvandrere med begrensede norskerferdigheter som har brukt opp eller ikke har rett til gratis norskopplæring. Se [Tilskudd til norskopplæringen](#). Universitetet i Stavanger har et eget tilbud for studenter som har behov for å dekke språkkravet i norsk for innsøking til høyere utdanning. Videregående opplæring for voksne tilbyr også både norsk- og engelskfaget for personer som ikke har rett til videregående opplæring, men som har behov for å dekke språkkravene for opptak til høyere utdanning. I tillegg finnes det ulike tiltak i regionen som skal bidra til å styrke innvandreres muligheter på arbeidsmarkedet gjennom ulike former for norskopplæring. Dette er nærmere beskrevet i kapittel 6.

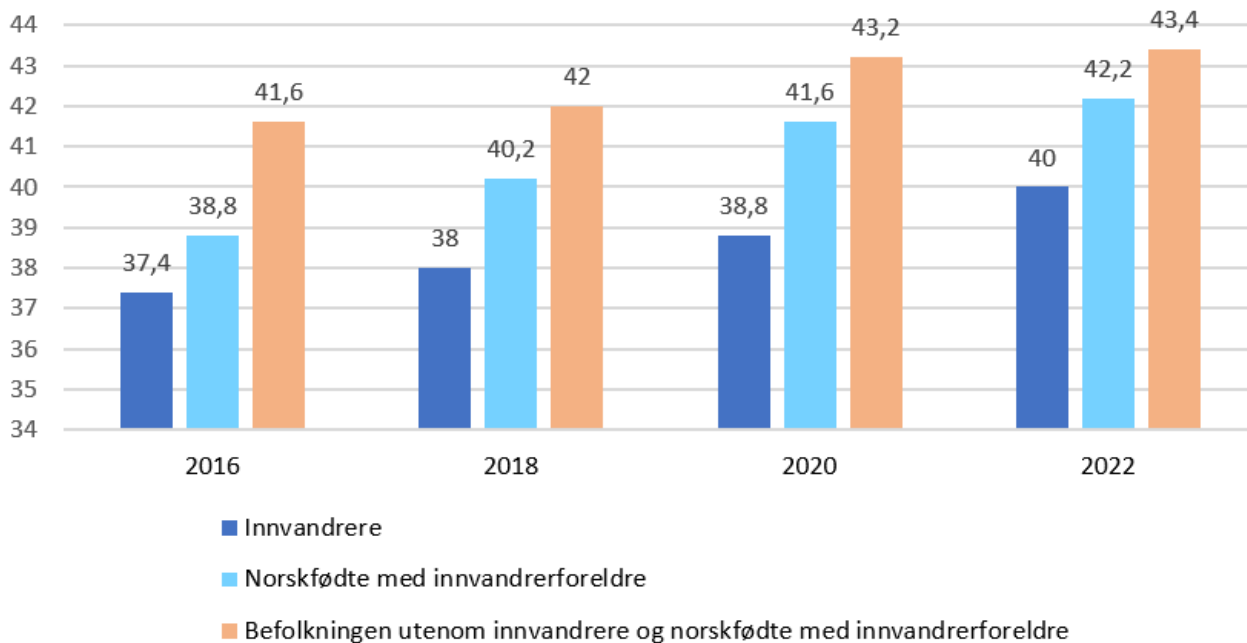
5.2.1 Grunnskole for barn og ungdom

Skoleresultater fra grunnskolen (grunnskolepoeng) benyttes som en indikator for oppnådde resultater fra grunnskolen og er ifølge [Indikatorer for integrering 2022 \(IMDi\)](#) den enkeltfaktoren som har størst betydning for fullføring av videregående opplæring.

Figuren under viser at blant avgangselevene i 2022 hadde innvandrere vesentlig færre grunnskolepoeng, mens norskfødte med innvandrerforeldre ligger tettere opp til gjennomsnittet for elever uten innvandrerbakgrunn. Det

har de siste årene vært en økning i grunnskolepoeng for alle de tre gruppene, og forskjellen mellom innvandrere og øvrig befolkning er noe mindre i 2022 enn i 2016.

Gjennomsnittlige grunnskolepoeng, Rogaland

Kilde: Tall og fakta, imdi.no

Se tallene i tabell

+

Årstall	Innvandrere	Norskfødte med innvandrerforeldre	Befolkningen unntatt innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre
2016	37,4	38,8	41,6
2018	38	40,2	42
2020	38,8	41,6	43,2
2022	40	42,2	43,4

Det er viktig at barn som får midlertidig kollektiv beskyttelse, kan få gå på skole og leve et godt liv i tiden de er i Norge, uavhengig av hvor lenge de skal bli i landet. Et svært høyt antall nyankomne barn i kommunene vil likevel kunne føre til at det ikke er mulig å innfri alle nåværende lovfestede rettigheter. Det er derfor innført noen midlertidige endringer som kan hjelpe kommunene til å håndtere de høye ankomstene som følge av krigen i Ukraina. Se [Lov om midlertidige endringer i lovverket som følge av ankomst av fordrevne fra Ukraina \(videreføring mv.\)](#)

De midlertidige reglene vil gjelde for alle barn som ankommer Norge, og ikke bare for barn med midlertidig kollektiv beskyttelse.

5.2.2 Introduksjonsprogrammet

Introduksjonsprogrammet er et opplæringsprogram for flyktninger og familiegjennforente med flyktninger mellom 18 og 55 år. Programmet skal forberede deltakerne på deltakelse i norsk arbeids- og samfunnsliv.

Innhold i introduksjonsprogrammet

Opplæring i norsk og samfunnskunnskap er obligatorisk for alle deltakere i introduksjonsprogrammet. Etter integreringsloven er livsmestring i et nytt land obligatorisk for alle, og foreldreveiledning obligatorisk for deltakere som har eller får barn. Alle deltakere skal i tillegg ha et arbeids- eller utdanningsrettet innhold er obligatorisk for deltakere i introduksjonsprogrammet.

Slutt mål og varighet for introduksjonsprogrammet

Integreringsloven stiller høye krav til hvor langt deltakerne i introduksjonsprogrammet skal nå i løpet av programmet (se tabellen under), og generelt høye krav til at flere skal få formell kompetanse. Dette fordrer tiltaksutvikling, innpass av medbrakt kompetanse og individuell tilpasning av den enkeltes opplæringsløp.

Personer som går i introduksjonsprogrammet har som målsetting å fullføre hele eller deler av utdanningsløp, eller å komme ut i arbeid. Hele eller deler av videregående opplæring kan inngå som en del av programmet. For unge uten fullført videregående skole skal målet som hovedregel være å fullføre videregående opplæring.

Tabellen under viser oversikt over slutt mål og varighet for introduksjonsprogrammet for ulike deltakergrupper.

Deltakergruppe	Slutt mål	Programmets varighet
Deltakere som minimum har utdanning på videregående nivå fra før	Høyere utdanning eller arbeid	3-6 måneder (med mulighet for 6 måneders forlengelse)

Deltakergruppe	Sluttmål	Programmets varighet
Deltakere under 25 år som ikke har utdanning på videregående nivå fra før	Primært fullføre videregående opplæring	3 måneder - 3 år (med mulighet for 1 års forlengelse)
Deltakere over 25 år med mål om å fullføre videregående skole	Fullføre videregående opplæring	3 måneder - 3 år (med mulighet for 1 års forlengelse)
Øvrige deltakere	Arbeid eller fullføre deler eller hele grunnskolen, eller deler av videregående opplæring	

Mange har behov for videre oppfølging etter introduksjonsprogrammet, og da er NAV sine virkemidler sentrale. Etter at integreringsloven trådte i kraft, kan dette også gjelde innvandrere med høy utdanning og kompetanse, som nå får et kortere introduksjonsprogram og kan ha utfordringer med å få denne godkjent og eventuelt komplettert med nødvendig tilleggsutdanning. Med høye ankomster av fordrevne fra Ukraina er svært mange introduksjonsdeltakere i denne gruppen, og dette kan fordre et tettere samarbeid om overgangen mellom introduksjonsprogram og arbeid.

Introduksjonsprogram for fordrevne fra Ukraina

Personer med midlertidig beskyttelse har rett, men ikke plikt til introduksjonsprogram. De midlertidige endringene gir også rett til introduksjonsprogram for personer som har gått ut i arbeid og tidligere har avvist eller avbrutt deltakelse i programmet. Bakgrunnen er en antakelse om at mange i denne personkretsen vil gå ut i det ordinære arbeidslivet kort tid etter at de har fått innvilget opphold i Norge. Det er likevel ønskelig at det skal være mulig å gå tilbake til / påbegynne introduksjonsprogram hvis jobben ikke ble det som var forespeilet, at stillingsprosenten har gått ned eller at en trenger mer oppæring i norsk for å komme inn på høyere utdanning.

Innholdet i introduksjonsprogrammet skal etter midlertidig lov minst bestå av arbeids- eller utdanningsrettede elementer og et språktilbud (kan være et annet språk enn norsk, eksempelvis engelsk). For deltakere som har barn under 18 år, eller får barn i løpet av programmet, skal også kurs i foreldreveiledning inngå.

Programmets varighet tilsvare det som er reglene etter ordinær integreringslov, og det er fastsatt at personer med fullført videregående skole fra Ukraina anses for å ha utdanning på videregående nivå.

Det er for fordrevne fra Ukraina unntak fra krav om fulltids program, og det skal utarbeides en forenklet integreringsplan. Integreringslovens bestemmelse i § 16 om integreringskontrakt gjelder ikke for denne gruppen.

Se [Lov om midlertidige endringer i lovverket som følge av ankomst av fordrevne fra Ukraina \(videreføring mv.\)](#)

5.2.3 Kommunal voksenopplæring

Kommunale opplæringstilbud for voksne innvandrere i Rogaland er i Rogaland hovedsakelig lokalisert til 14 kommunale/interkommunale læringscentre. Alle tilbyr opplæring i norsk, mens det er noe mer interkommunalt samarbeid når det gjelder samfunnskunnskap og grunnskoleopplæring. Av de 11 sentrene som også tilbyr grunnskoleopplæring, er 7 med i det nasjonale forsøket FVO (forberedende voksenopplæring), mens 4 underviser etter ordinære læreplaner. På grunn av høye ankomster av fordrevne fra Ukraina tilbyr enkelte kommuner uten læringscenter norskopplæring i tillegg til den opplæringen som gis av vertskommuner.

Tabellen under viser en oversikt over etablerte læringscentre og hvilken opplæring som tilbys.

Skole	Tilbud	Kommuner
Eigersund voksenopplæring	Norsk og samfunnskunnskap FVO	Egersund, Lund, Bjerkreim, Sokndal
Johannes læringscenter	Norsk og samfunnskunnskap FVO	Stavanger, Randaberg, Sola (FVO), Kvitsøy
Breidablik læringscenter	Norsk og samfunnskunnskap FVO	Haugesund, Vindafjord (FVO), Utsira
Sandnes læringscenter	Norsk og samfunnskunnskap FVO	Sandnes, Gjesdal (FVO)
Bryne kompetansesenter	Norsk og samfunnskunnskap FVO	Hå, Klepp, Time
Gjesdal voksenopplæring	Norsk og samfunnskunnskap	Gjesdal
Sola voksenopplæring	Norsk og samfunnskunnskap	Sola
Ryfylke læringscenter	Norsk og samfunnskunnskap FVO	Strand, Hjelmeland (FVO)
Hjelmeland voksenopplæring	Norsk og samfunnskunnskap	Hjelmeland
Introsenteret Suldal	Norsk og samfunnskunnskap Grunnskole for voksne	Suldal
Sauda videregående	Norsk og samfunnskunnskap Grunnskole for voksne	Sauda

Skole	Tilbud	Kommuner
Tysvær opplæringscenter	Norsk og samfunnskunnskap Grunnskole for voksne	Tysvær
Karmøy voksenopplæringscenter	Norsk og samfunnskunnskap FVO	Karmøy, Bokn
Vindafjord voksenopplæring	Norsk og samfunnskunnskap Grunnskole for voksne (1-7)	Vindafjord

Det er store forskjeller mellom kommunene også når det gjelder opplæring. Det tilbys ulikt antall timer per uke, og det er ulik grad av tilpassing av tilbudet. Dette gjelder både norsk- og grunnskoleopplæring.

Rapporten "[Forberedende voksenopplæring - Evaluering etter fire år med forsøk](#)" peker på at mange opplæringscenter i løpet av forsøket har fått færre deltakere og påfølgende kutt i budsjett, er nevnt som en hovedgrunn for at det har vært vanskelig å nå målet om å tilby fleksibel opplæring ved mange sentre. Rapporten viser at undervisningen i modulforsøket fortsatt i all hovedsak skjer på tradisjonell måte, på dagtid og i klasserom. Mangel på fleksibilitet gjør at grunnskoleopplæringen fortsatt kan være vanskelig å gjennomføre for mange voksne, for eksempel de som må kombinere opplæringen med arbeid eller omsorgsansvar. Dette kan være ekstra sårbart for personer som har lang reisevei til nærmeste forberedende tilbud.

Det er likevel gode eksempler på at forsøket har gitt flere deltakere mulighet til å få formell kompetanse. Erfaringer fra forsøket er lagt til grunn i arbeidet med å utvikle nye tilbud som er bedre tilpasset voksne, og forberedende opplæring for voksne (FOV) vil fra 2024 bli et tilbud i alle kommuner:

«Stortinget har i [Meld. St. 21 \(2020–2021\) Fullføringsreformen – med åpne dører til verden og fremtiden](#) vedtatt at modulstrukturert opplæring skal innføres i grunnsopplæringen for voksne. Det overordnede prinsippet er at ingen trenger å gjennomføre mer opplæring enn det som er nødvendig for å oppnå ønsket sluttkompetanse. Deltakere med rettigheter og/eller behov for norskopplæring, får opplæring i norsk språk og fag parallelt. Den nye ordningen har som mål å gi en bedre kobling mellom introduksjonsprogram, norskopplæring, grunnskoleopplæring, videregående opplæring for voksne og arbeidsmarkedsopplæring.»

Kilde: [Voksenopplæring/modulstrukturert opplæring for voksne](#)

Når det gjelder deltakere som får opplæring i norsk og samfunnskunnskap har det vært en kraftig økning i antall deltakere etter ankomsten av fordrevne fra Ukraina siden våren 2022. Før dette hadde antallet gått ned på landsbasis, fra 33846 i 2019 til 22199 i 2021. Ifølge SSB var antallet da nær halvert siden 2017. Se [Statistikbanken SSB, tabell 11308](#).

Når det gjelder rettigheter til opplæring i norsk og samfunnskunnskap er dette koblet til alder (18-67 år) og oppholdsgrunnlag. Det er dermed flere innvandringsgrupper som står uten rett til gratis norskopplæring i

kommunen, og rettighetene er også tidsbegrenset for de som har en slik rett. For de som har rett til gratis norskopplæring, er det personens utdanningsbakgrunn som avgjør lengden på opplæringen.

Realkompetansevurdering på grunnskolenivå

Å bli realkompetansevurdert kan være aktuelt for voksne fra utlandet som ikke kan dokumentere å ha tilstrekkelig grunnskoleopplæring fra hjemlandet. Det kan også være aktuelt for voksne med rett til grunnskoleopplæring som ønsker å dokumentere kompetansen sin overfor en arbeidsgiver. Kommunene har per i dag mulighet, men ikke plikt til å tilby realkompetansevurdering med tolk. Dette gjør at mange ikke får benyttet tilbudet om realkompetansevurdering for å forkorte opplæringsløpet, fordi de først må lære seg norsk.

Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for fordrevne fra Ukraina

Fordrevne fra Ukraina har etter Lov om midlertidige endringer i lovverket som følge av ankomst av fordrevne fra Ukraina (videreføring mv.) rett, men ikke plikt, til opplæring i norsk. Kommunen kan også etter behov og mulighet tilby opplæring i andre språk, for eksempel engelsk. Fordrevne fra Ukraina har verken rett eller plikt til opplæring i samfunnskunnskap.

I revidert statsbudsjett mai 2023 ble det vedtatt en finansiering for kommuner som velger å forlenge opplæringen i seks måneder. Kommunene får utvidet norsktilskudd, men forslaget innebærer foreløpig ikke en utvidelse av rettighetene til norskopplæring.

5.3 Fylkeskommunale veilednings- og opplæringstilbud

Rogaland fylkeskommune er en regional kompetanseleverandør og har i flere år hatt en rolle i integrerings- og kvalifiseringsarbeidet. Integreringsloven gir fylkeskommunen et utvidet ansvar, ved at karriereveiledning og opplæring i norsk og samfunnskunnskap i fulltid ordinær videregående skole er lov- og forskriftsfestet. Dette gjelder også fordrevne fra Ukraina.

Karrieresenter Rogaland gir gratis karriereveiledning knyttet til utdanning og arbeid til alle over 19 år bosatt i Rogaland. I tillegg gir karrieresenteret karriereveiledning etter integreringsloven for deltakere som skal delta i introduksjonsprogrammet. Elever i videregående skole kan få tilbud om utdannings- og yrkesrådgivning på egen skole. De har også rett til sosialpedagogisk rådgivning. Søkere til videregående opplæring for voksne får tildelt rådgiver etter at de har fått vedtak om voksenrett.

Overgangen til det norske arbeidsmarkedet og utdanningssystemet kan være krevende for nyankomne innvandrere. En særlig sårbar gruppe i målgruppen for fylkeskommunale tilbud er ungdom mellom 16 og 18 år uten rett til norsk- eller grunnskoleopplæring i kommunen. Videregående opplæring for ungdom har normalt opptak en gang per år, og fylkeskommunen har ikke plikt til å ta inn ungdom utenom ordinært opptak. I Rogaland har det blitt etablert en ordning for løpende opptak til innføringskurs, så lenge det er ledig kapasitet.

Mange innvandre har med seg mye medbrakt kompetanse, men vil ha behov for godkjenning og/eller komplettering før de kan fortsette videre i utdanning eller arbeid. Kompleksiteten i utdanningssystemet og ulike inntaksregler for personer med utenlandsk utdanning i ulike fylkeskommunale tilbud, kan gjøre det vanskelig for den enkelte å komme raskt i gang med et effektivt kvalifiseringsløp.

Det finnes per 2023 svært få godkjenningsordninger for utenlandsk fag- og yrkesopplæring nasjonalt. Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse godkjenner kun enkelte lærefag fra noen utvalgte land (Estland, Latvia, Litauen, Polen og Tyskland). Dette gjør at innvandrere med utenlandsk fag- og yrkesopplæring må søke om godkjenning av fag/skoleår som en del av et løp i videregående skole, benytte seg av alternative veier til fag- og svennebrev eller søke om realkompetansevurdering. Godkjenningsordningene kan også benyttes av personer som ønsker å ta høyere utdanning, men som ikke dekker kravene til generell studiekompetanse i Norge. For personer som ikke kan fremskaffe dokumentasjon på tidligere videregående utdanning eller som har opparbeidet seg mye kompetanse fra andre arenaer enn formell utdanning, kan realkompetansevurdering være en aktuell ordning. Fylkeskommunen har per i dag mulighet, men ikke plikt til å tilby realkompetansevurdering med tolk. Dette gjør at mange ikke får benyttet tilbudet om realkompetansevurdering.

5.3.1 Videregående opplæring for ungdom

I videregående opplæring for ungdom 16–24 år har elevene rett til særskilt språkopplæring og spesialundervisning, og i tillegg organiserer fylkeskommunen forberedende tilbud spesielt rettet mot innvandrere med behov for dette. De forberedende tilbudene er frivillige, og elever i Rogaland bruker per i dag ikke av ungdomsretten mens de deltar i disse tilbudene. Tabellen under viser en oversikt over forberedende tilbud på videregående skoler i Rogaland.

Skole	Klasseressurs	Beskrivelse
Karmsund vgs	Innføringskurs og kombinasjonsklasse	Kombinert tilbud for elever med grunnskolebakgrunn og elever med behov for styrking av grunnskolekompetanse. Språkopplæringsbehovet er felles, uavhengig av skolebakgrunn. Samarbeid med Tysvær kommune om mer grunnskole for elever fra kommunen. Fra 2022/2023 mulig samarbeid med Karmøy kommune om mer grunnskole. Lokalt samarbeid om oppfølging.
Sauda vgs	Forberedende tilbud	Lokalt tilpasset tilbud med kombinert elevgruppe ungdom/voksne. Samarbeid med Sauda og Suldal kommune. Særlig kombinasjon med fag og hospitering vgs. Lokalt samarbeid om oppfølging.
Strand vgs	Innføringskurs	Elever fra Strand, Hjelmeland, Sandnes (Forsand kommunedel). Lokalt samarbeid om oppfølging.
Godalen vgs	Innføringskurs og kombinasjonsklasse	Samarbeid med Stavanger kommune om kombinasjonsklasser – andre kommuner avtale gjennom vertskommune. Skoleåret 22/23 Strand og Sola. Lokalt samarbeid om oppfølging.
Sola vgs	Innføringskurs	Samarbeid Sola kommune og Sola VO om norskopplæring ungdom. Lokalt samarbeid om oppfølging.

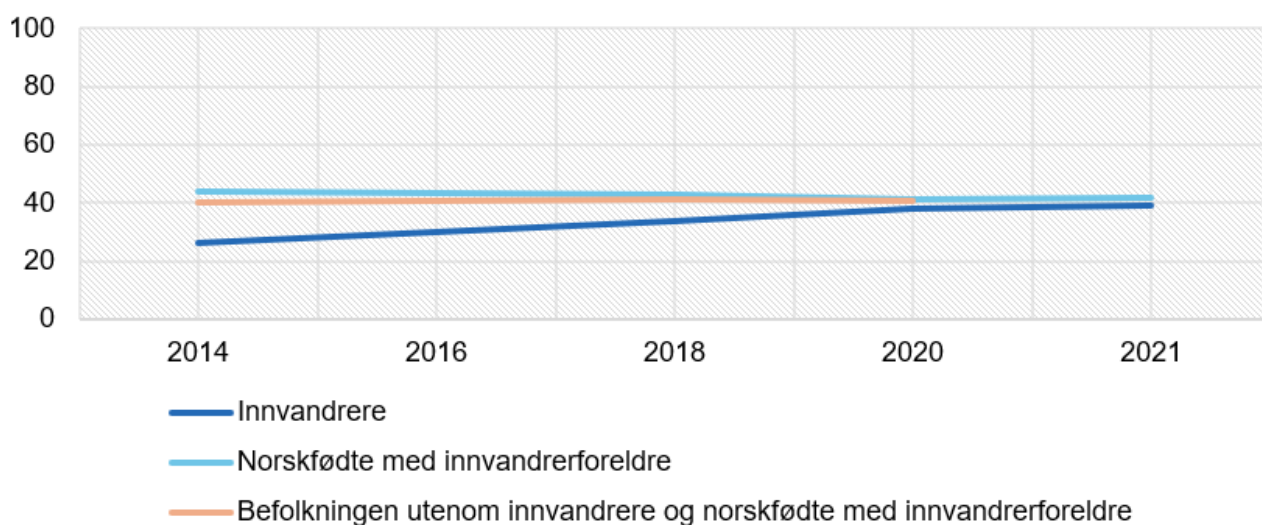
Skole	Klasseressurs	Beskrivelse
Gand vgs	Innføringskurs og kombinasjonsklasse	Samarbeid med Sandnes kommune om kombinasjonsklasser – andre kommuner avtale gjennom vertskommune. Skoleåret 22/23 Gjesdal, Klepp, Time, Hå. Lokalt samarbeid om oppfølging.
Bryne vgs	Innføringskurs	Lokalt samarbeid om oppfølging.
Dalane vgs	Innføringskurs	Lokalt samarbeid om oppfølging.

Deltakelse i videregående opplæring

Videregående opplæring er viktig for mulighetene til å delta i samfunns- og arbeidsliv, og det kan være interessant å se på hvor stor andel av personer med innvandrerbakgrunn som benytter seg av retten til videregående opplæring. Det er naturlig å skille mellom innvandrere og norskfødte med innvandrerbakgrunn og se på deltakelse i videregående opplæring for disse gruppene sammenlignet med personer uten innvandrerbakgrunn.

Figuren nedenfor viser andel elever som er i gang med videregående opplæring i løpet av en treårsperiode, av alle personer (16-24 år) med rettigheter til utdanning fordelt etter bakgrunn i Rogaland. Andelen innvandrere som deltar i videregående opplæring har økt jevnt siden 2014, mens andelen har holdt seg noenlunde stabil blant befolkningen for øvrig (inkludert norskfødte med innvandrerforeldre).

Elever i videregående skole (gjennomsnitt 3 år) Rogaland

Kilde: Tall og fakta, imdi.no

Bakgrunn	Innvandrere	Norskfødte med innvandrerforeldre	Befolkningen utenom innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre
2014	26,2	43,8	40,1
2016	29,8	43,5	40,5
2018	34	43	41
2020	38,1	41,4	40,9
2021	39	42	41

Gjennomføring i videregående opplæring

Ifølge [Tall og forskning](#) (Utdanningsdirektoratet) har aldri tidligere flere fullført og bestått videregående opplæring. Likevel er det betydelige forskjeller i hvem som har størst sannsynlighet for å fullføre, og det er på nasjonalt nivå et sterkt fokus på dette. Se [Fullføringsreformen vedtatt juni 2021](#).

Det kan være interessant å se på hvor mange med innvandrerbakgrunn som ikke fullfører videregående opplæring og hva som kan være årsaken til at de ikke kommer i mål. I 2019 fullførte 67,8 prosent av innvandrere 16-20 år i Rogaland videregående skole innen fem år etter påbegynt opplæring. Tall for norskfødte med innvandrerforeldre og befolkningen uten innvandrerbakgrunn var henholdsvis 79,6 og 81,3 prosent. Karakterer fra grunnskolen og sosioøkonomisk bakgrunn trekkes ofte fram som årsaker til manglende fullføring.

Utfyllende statistikk om gjennomføring av videregående opplæring generelt i Rogaland er oppsummert i [Regionale utviklingstrekk i Rogaland 2022](#) og i [Kvalitetsmelding for videregående opplæring i Rogaland 2022](#).

For mer informasjon, se [Gjennomføring av videregående opplæring blant unge innvandrere](#)

5.3.2 Videregående opplæring for voksne

Videregående opplæring for voksne (VOV) er tilpasset voksne etter opplæringsloven § 4 A-3. Målgruppen er primært voksne over 25 år, men det er også mulig for voksne fra 19 år å søke. Opplæringen er organisert på seks Voksenopplæringssentre: Karmsund, SOTS, Bryne, Sauda, Strand og Dalane. I tillegg er det flere «satelittskoler» som leverer voksenopplæring: Åkrahamn, Bergeland, Godalen og Haugaland.

Opplæring organisert for voksne er komprimerte løp, med færre timer undervisning enn ordinær vgs. Trenden de siste årene er at vi tilbyr flere timer med undervisning nå sammenlignet med for fem år siden. Fagtilbudet tar utgangspunkt i de opplæringene det er mest etterspørsel etter, sett opp mot hvor det er tilgjengelige læreplasser / behov i arbeidslivet. I tillegg til opplæring tilbys realkompetansevurdering.

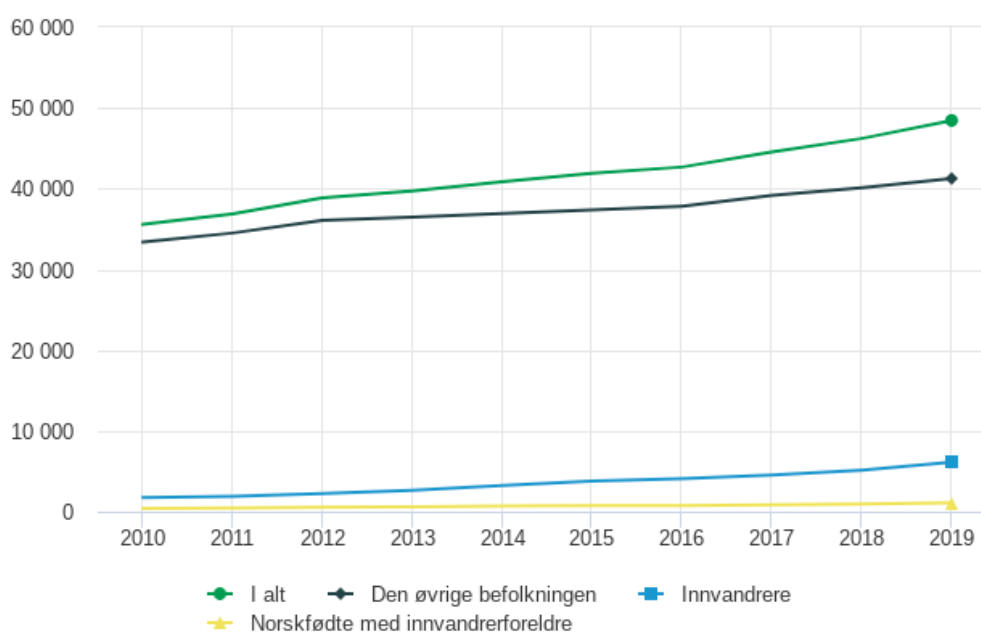
Generelt ser vi økning i antall søkere til voksenopplæringen, økning i antall med voksenrett samt økning i søkere med minoritetsspråklig bakgrunn. Det er satt i gang ulike prosjekter, blant annet for å møte denne søkergruppen:

- Forkurs
- Eksamensforberedende kurs
- 2-årig helsearbeiderfag Karmsund og SOTS
- 2-årig salgsvag Strand
- «Menn i helse»
- Prøveprosjekt med modulstrukturert opplæring Åkrahamn; Bygg og anleggsteknikk (vg1) Teknologi og industrifag (g1), Tømrer (Vg2) og Industriteknologi (vg2)
- Opplæring og oppfølging i 2+2 år innenfor Betongarbeiderfaget eller Murer- og fliseleggerfaget.

5.3.3 Opplæring i bedrift

I perioden 2010 til 2019 har antall deltakere i fagopplæring økt. Spesielt har antall innvandrere økt det siste tiåret, fra 5 til 13 prosent i denne perioden (Flere innvandrere går i lære)

Deltakere i fagopplæring, etter innvandringskategori

Kilde: SSB

For mer informasjon om innvandrere i fagopplæring, se [Flere innvandrere går i lære](#) og [Helse-og oppvekstfag mest populært blant innvandrere](#)

Lærekontrakt

Flere innvandrere starter i fagopplæring, men ifølge Utdanningsdirektoratet får søkere med innvandrerbakgrunn i mindre grad lærekontrakt enn øvrige søkere. Her er det små forskjeller mellom norskfødte med innvandrerforeldre og innvandrere. Ifølge [Hvilken betydning har innvandrerbakgrunn for sjansene for å få læreplass \(Udir\)](#) ser gutter med innvandrerbakgrunn ut til å ha størst utfordringer med å få læreplass, og hvor lenge søkeren har bodd i Norge har liten betydning for sannsynligheten for å få lærekontrakt.

SSB har utgitt en rapport som tar for seg dette temaet: [Hvordan går det med elever som ikke får læreplass?](#) Her kommer det blant annet fram at lærekontrakt har spesielt mye å si for elever med innvandrerbakgrunn:

«Blant de som ikke har fått læreplass har innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre lavere sannsynlighet for å fullføre og bestå sammenlignet med den øvrige befolkningen. Derimot har innvandrere som har fått lærekontrakt høyere sannsynlighet for å fullføre og bestå sammenlignet med den øvrige befolkningen.»

Over halvparten av de som ikke får læreplass, fullfører en utdanning på videregående eller høyere nivå på lengre sikt. Det er likevel en lavere andel av de som ikke fikk læreplass som er i arbeid, sammenlignet med de som har hatt lærekontrakt.

Rogaland har svært gode resultater når det gjelder andel søkere med godkjent lærekontrakt. Det er likevel en større andel innvandrere som ikke fullfører enn befolkningen for øvrig, og det er innvandrere som har størst utfordringer med å få læreplass. I videregående opplæring for voksne kan det være spesielt vanskelig å formidle til læreplass, fordi deltakerne er voksne og fordi mange har et lavt norsknivå. Det er også en utfordring at mange takker nei til «VG3 i skole» fordi dette ikke er et lønnet tilbud.

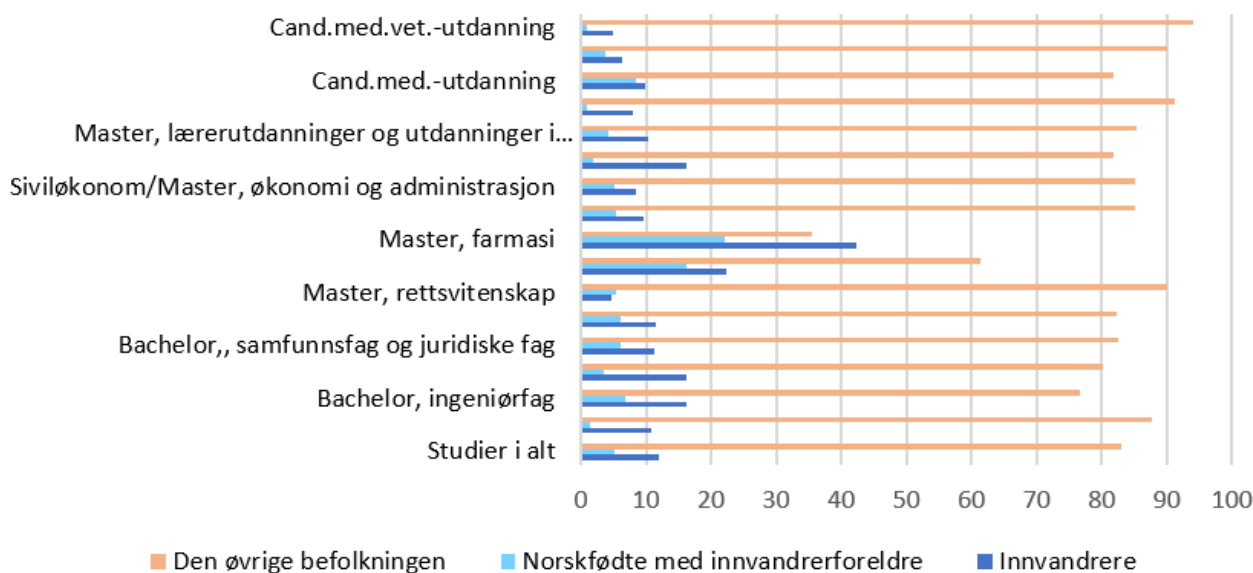
5.4 Høyere utdanning

Blant innvandrerbefolkningen er utdanningsnivået mer polarisert enn blant den øvrige befolkningen, og det er store forskjeller mellom grupper med ulik innvandringsgrunn. Brochmannutvalget peker blant annet på at arbeidsinnvandrere har langt høyere utdanningsnivå enn flyktninger, og det er relativt store forskjeller mellom flyktninger fra ulike opprinnelsesland. Norskfødte med innvandrerforeldre er en annen gruppe som er svært godt representert innen høyere utdanning, og utvalget peker på at utdanningsnivået er høyere blant de norskfødte enn blant deres foreldre. Samtidig har flere innvandrere som har ankommet de senere årene fullført høyere utdanning fra før, enn det som har vært tilfelle tidligere. Les mer her: [Integrasjon og tillit - Langsiktige konsekvenser av høy innvandring](#)

I artikkelen «Hvordan presterer flyktninger på skolebenken?» peker SSB på at innvandrere i studieåret 2022/22 i hovedtrekk valgte de samme fagområdene som andre studenter. Fagene som lå på topp var økonomiske fag, helse-, sosial- og idrettsfag og naturvitenskapelige fag. Andelen studenter med flyktningbakgrunn som valgte disse tre fagfeltene, lå litt høyere enn for de andre gruppene, med helse-, sosial- og idrettsfag på topp.

Se [Hvordan presterer flyktninger på skolebenken?](#) Det ser imidlertid ut til å være noen fag som er spesielt populære for innvandrere, for eksempel farmasi og odontologi. Dette kommer fram av figuren under, som viser fordeling av studenter etter innvandringskategori på utvalgte utdanninger i høyere utdanning i 2022.

Studenter på utvalgte utdanninger i høyere utdanning i Norge, 2022

SSB, tabell 09504

Se tallene i tabell

+

Utdanning	Innvandrere	Norskfødte med innvandrereforeldre	Den øvrige befolkningen
Studier i alt	11,9	5,2	82,9
Praktisk-pedagogisk utdanning	10,9	1,4	87,7
Bachelor, ingeniørfag	16,2	6,9	76,7
Bachelor, sykepleie	16,3	3,5	80,2
Bachelor,, samfunnsfag og juridiske fag	11,2	6,2	82,6

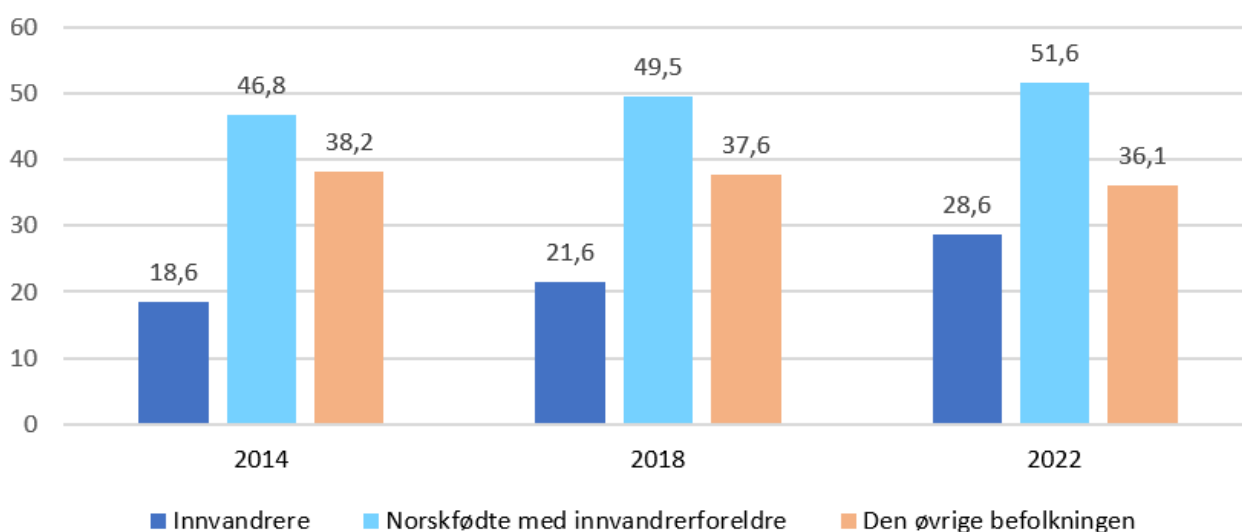
Utdanning	Innvandrere	Norskfødte med innvandrereforeldre	Den øvrige befolkningen
Bachelor, økonomiske og administrative fag	11,5	6,2	82,2
Master, rettsvitenskap	4,6	5,4	90
Master, odontologi	22,4	16,2	61,4
Master, farmasi	42,4	22,2	35,4
Sivilingeniørutdanning/Master, teknologi	9,6	5,3	85,1
Siviløkonom/Master, økonomi og administrasjon	8,5	5,2	85,1
Master, humanistiske og estetiske fag	16,3	1,9	81,8
Master, lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk	10,4	4,2	85,4
Master, primærnæringsfag	8	0,9	91,1
Cand.med.-utdanning	9,8	8,4	81,7
Cand.psychol.-utdanning	6,3	3,8	90
Cand.med.vet.-utdanning	5	0,9	94,1

Sysselsettingsgraden blant innvandrere øker jo høyere utdanning innvandrerne har, og det å ha en norsk utdanning gir større sannsynlighet for å være sysselsatt enn om utdanningen er fra utlandet, ifølge Brochmannutvalget. I regjeringens integreringsstrategi for 2019 – 2022 påpekes det derfor at påbygging av utenlandsk utdanning for å bygge ned barrierer for ansettelser kan ha god effekt. Se [Integrering gjennom kunnskap](#). Dette har det blant annet blitt satset på nasjonalt gjennom å styrke ordningen med kompletterende

utdannelse, og legge til rette for tidlig karriereveiledning. Effektive og samordnede godkjenningsordninger vil også være et viktig virkemiddel for god utnyttelse av innvandreres medbrakte kompetanse.

Figuren under viser at det blant norskfødte med innvandrerforeldre er flest som er i universitets- og høyskoleutdanning, og andelen har vært noenlunde stabil. Blant innvandrere er langt flere av 20-åringene i høyere utdanning i 2022 sammenlignet med 2014.

Studenter i universitets- og høyskoleutdanning, prosentandel av personer 20 år, etter innvandringskategori

Kilde: SSB, tabell 08091

Se tallene i tabell

+

Årstall	Innvandrere	Norskfødte med innvandrerforeldre	Den øvrige befolkningen
2014	18,6	46,8	38,2
2018	21,6	49,5	37,6
2022	28,6	51,6	36,1

5.4.1 Ordninger for personer som har høyere utdanning fra utlandet

Godkjenning av utenlandsk utdanning

Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir) tilbyr en rekke tjenester innen godkjenning og veiledning om utenlandsk utdanning: [Utdanning fra utlandet](#). Direktoratet overtok denne oppgaven fra NOKUT 1. januar 2023.

Direktoratet gir blant annet generell godkjenning av utenlandsk høyere utdanning, fagskoleutdanning, og fag- og yrkesopplæring fra utvalgte land. For enkelte land finnes det også automatiske godkjenninger som arbeidsgivere eller enkeltpersoner selv kan laste ned. Dette er standardisert informasjon som viser hvordan enkelte grader fra utvalgte land normalt vurderes av HK-dir. Se [Automatisk godkjenning – et raskere alternativ](#).

HK-dir har også en egen godkjenningsordning for personer uten verifiserbar dokumentasjon (UVD-ordningen). Denne ordningen gjelder for personer som har utenlandsk høyere utdanning, men som ikke kan få utdanningen godkjent på vanlig vis på grunn av manglende, mangelfull eller ikke verifiserbar dokumentasjon. Ordningen er spesielt rettet mot flyktninger og personer i en lignende situasjon. Personer som ikke oppfyller kravene til UVD-ordningen kan også søke om HK-dir's kvalifikasjonsvurdering. En kvalifikasjonsvurdering kan gi en tidsbegrenset godkjenning. Se [Godkjenningsordning for personer uten verifiserbar dokumentasjon](#) og [Kvalifikasjonsvurdering](#)

For de fleste yrker kreves det formelt sett ingen spesiell autorisasjon/godkjenning for å jobbe i Norge, og det er vanligvis opptil arbeidsgiver å vurdere utdanningen. I mange tilfeller kan det likevel være en hjelp for arbeidsgiver med en generell godkjenning fra HK-dir for å lettere forstå hva utdanningen tilsvarer i Norge. Noen yrker er imidlertid lovregulerte. Personer som har utdanning innen et slikt yrke må søke om autorisasjon/godkjenning fra et godkjenningsskontor. Yrkes- og bransjelista gir oversikt over lovregulerte yrker og tilhørende godkjenningsskontor. Se [Yrkes- og bransjeliste for lovregulerte yrker](#)

Kompletterende utdanninger for flyktninger og innvandrere

Noen steder i landet finnes det kompletterende utdanninger for personer med utenlandsk utdanning innen enkelte fagområder. Disse studiene har blitt opprettet på bakgrunn av at innvandrere med utdanning fra land utenfor EU og EØS kan ha særlige utfordringer med å få godkjent yrkeskvalifikasjonene sine, og med å få innpass i det norske arbeidsmarkedet. De fleste av studiene er innen lovregulerte yrker, og studiene bidrar dermed til at personer med disse fagbakgrunnene kan få godkjent sin utdanning i Norge. Ved noen av de kompletterende utdanningene er det lavere språkkrav enn ved ordinært opptak, og språkopplæring er innlemmet i studiet. På denne måten kan innvandrere med høy utdanning komme raskere i gang med målrettet kvalifisering i Norge.

Eksempler på kompletterende utdanninger er:

- Kompletterende utdanninger for flyktninger med fullført utdannings om bioingeniør, lærer, sykepleier eller ingeniør ved OsloMet. Det er også åpnet for personer uten fluktbakgrunn med utdanning utenfor EU/EØS, men søkere med fluktbakgrunn blir prioritert. Se [Opptak til kompletterende utdanninger](#)
- [Kompletterende utdanning for sykepleiere med utdanning fra land utenfor EU/EØS v/NTNU Trondheim](#)
- [Kompletterende utdanning for sykepleiere med utdanning fra land utenfor EU/EØS v/VID Oslo](#)

- [Kompletterende utdanning for sykepleiere med utdanning fra land utenfor EU/EØS v/HVL, Bergen](#)
- [Kvalifiseringsprogrammet for tannleger med utdanning fra land utenfor EU/EØS-området v/UIB, Bergen](#)

5.4.2 Opptak til høyere utdanning

Opptak til høyere utdanning

Personer med utenlandsk utdanning som ønsker å ta høyere utdanning i Norge må som hovedregel dokumentere generell studiekompetanse. Hvilken utenlandsk utdanning som tilsvarer generell studiekompetanse i Norge, er beskrevet i [GSU-listen \(generell studiekompetanse for utenlandske søker\)](#). Utenlandske søkere må i tillegg dekke krav i norsk og engelsk.

For mange land er det krav om et års høyere utdanning etter fullført videregående skole. Dette gjør at en del innvandrere med videregående skole som høyeste fullførte utdanning fra et annet land, har behov for å komplettere sin videregående utdanning i Norge før de kan studere på universitet eller høyskole. I Rogaland kan både ungdom og voksne i denne gruppen ta fagene de mangler i videregående opplæring for voksne.

Samordna opptak gir på sine nettsider god oversikt over både språkkrav og akademiske krav for utenlandske søkere fra ulike land, og hvordan søkerne kan dekke eventuelle manglende opptakskrav. Her er også andre mulige veier til opptak beskrevet, blant annet opptak på bakgrunn av realkompetanse. Se [Samordna opptak - utenlandsk utdanning](#).

Mange innvandrere har med seg hele eller deler av grader innen høyere utdanning fra andre land, som de ønsker å bygge videre på i Norge. Ved søknad om mastergrad eller PHD vurderes opptaksgrunnlaget lokalt ved inntak. Studenter kan også søke om innpass av tidligere studier etter å ha blitt tatt opp på en bestemt utdanning.

Ulike måter å dekke språkkravene på

Universitetet i Stavanger (UIS) tilbyr årsstudier i norsk språk og kultur for utenlandske studenter, hvor bestått eksamen på trinn 3 dekker språkkravet i norsk for å ta høyere norskspråklig utdanning i Norge. Det stilles minimumskrav om nivå A2 i norsk ved opptak. Se [Norwegian Language and Culture programme \(NORINT\)](#)

I forbindelse med krigen i Ukraina har UIS også opprettet et eget tilbud for flyktninger fra Ukraina uten krav forkunnskaper i norsk (trinn 1 og 2). Bestått eksamen på trinn 2 gir mulighet for å søke om opptak til det ordinære studiet i norsk språk og kultur. Se [Norsk språk og kultur trinn 1 og 2 for flyktninger fra krigen i Ukraina](#).

Norskkravet for opptak til høyere utdanning kan også dekkes på andre måter, for eksempel gjennom å ta [Norskprøven for voksne innvandrere fra Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse](#) på nivå B2 eller ved å ta faget norsk i videregående skole. Som nevnt tidligere tilbyr videregående opplæring for voksne i Rogaland fagene norsk og engelsk for personer som har behov for å dekke språkkravene for opptak til høyere utdanning. Engelskkravet kan også dekkes gjennom ulike internasjonale språktester. Se [samordna opptak - krav til norsk og engelsk](#).

5.4.3 Høyere yrkesfaglig utdanning

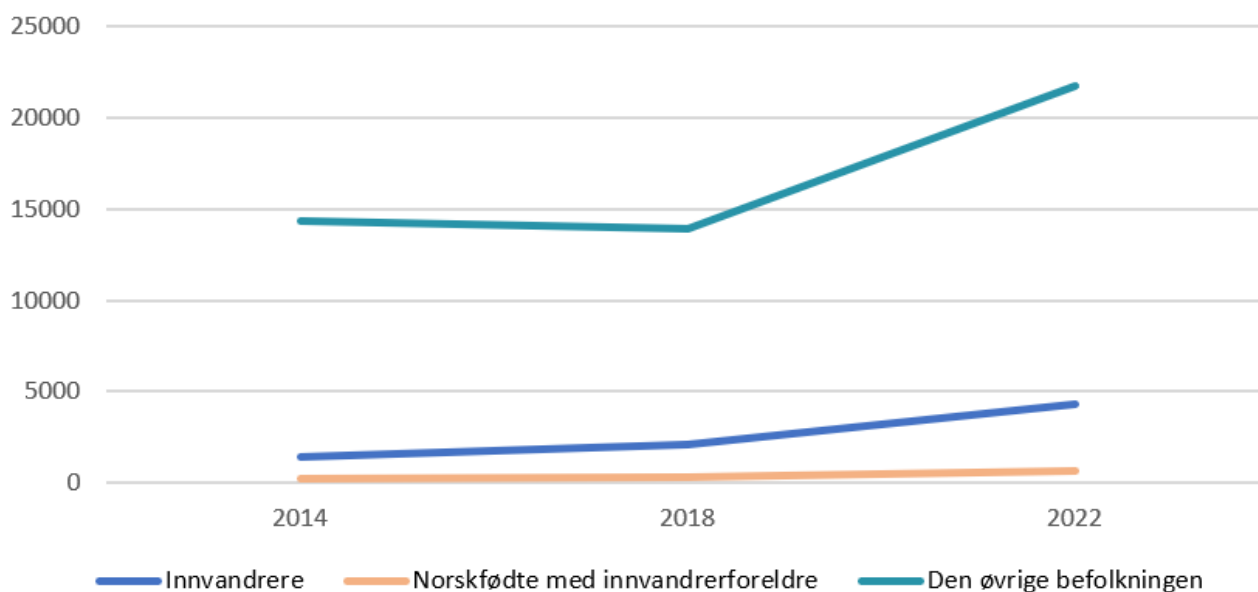
En del innvandrere har også med seg utenlandske fag- og svennebrev og/eller høyere yrkesfaglig utdanning. Høyere yrkesfaglig utdanning kan være et aktuelt tilbud for denne gruppa. Utdanningen er på nivået over

videregående opplæring, og gir kompetanse som trengs i arbeidslivet. I Rogaland finnes det flere fagskoler som tilbyr høyere yrkesfaglig utdanning, deriblant Fagskolen Rogaland hvor Rogaland Fylkeskommune er skoleeier. Se [Fagskolen Rogaland](#)

Mange av utdanningene ved fagskolene er spesielt rettet mot de som har tatt en yrkesfaglig utdanning på videregående nivå, og det stilles derfor ofte krav til fullført yrkesfaglig utdanning for opptak. Det stilles også krav til dokumenterte kunnskaper i norsk. Personer med utdanning fra andre land må kontakte fagskolen de skal søke til dersom de er usikre på om de dekker opptakskravene. Som nevnt tidligere finnes det få godkjenningsordninger for utenlandsk fag- og yrkesutdanning. Det blir dermed opp til fagskolene å vurdere den utenlandske utdanningen. Det er åpnet for at man kan søke om opptak til fagskole på bakgrunn av realkompetanse, og dette kan også gjelde personer med utenlandsk utdanning og erfaring. Se [Fagskole - utenlandsk utdanning](#)

Figuren under viser at det har vært en sterk økning av studenter i høyere yrkesfaglig utdanning, og dette gjelder også studenter med innvandrerbakgrunn.

Studenter i høyere yrkesfaglig utdanning etter innvandringskategori

Kilde: SSB, tabell 10863

Se tallene i tabell

+

Årsta	Innvandrere	Norskfødte med innvandrerforeldre	Den øvrige befolkningen
-------	-------------	-----------------------------------	-------------------------

Årsta	Innvandrere	Norskfødte med innvanderforeldre	Den øvrige befolkningen
2014	1435	215	14320
2018	2111	294	13903
2022	4255	612	21774

5.4.4 Finansiering av høyere utdanning

Personer med permanent oppholdstillatelse i Norge har rett til stipend og lån fra Lånekassen. Dette gjelder også etter gitte vilkår en del personer med andre oppholdstillatelser. Se [Lån og stipend for utenlandske statsborgere](#)

Studenter fra land utenfor EU/EØS/EFTA må fra høsten 2023 betale studieavgift for å studere ved offentlige universiteter og høyskoler i Norge. Dette gjelder imidlertid ikke for eksempel flyktninger, fordrevne fra Ukraina, personer med rett til lån og stipend fra lånekassen, doktorgradskandidater eller studenter som kommer på utveksling til Norge gjennom spesielle avtaler. Se [lovforslaget om studieavgift for utenlandske studenter](#)

6 Arbeid

I regjeringens integreringsstrategi er større deltakelse i samfunns- og arbeidsliv definert som et mål for integreringsarbeidet. Dette kommer også fram i [integreringslovens formål](#):

«Formålet med loven er at innvandrere tidlig integreres i det norske samfunnet og blir økonomisk selvstendige. Loven skal bidra til at innvandrere får gode norskkunnskaper, kunnskap om norsk samfunnsliv, formelle kvalifikasjoner og en varig tilknytning til arbeidslivet.»

Varig tilknytning til arbeidslivet er et langsiktig mål, men arbeidslivet er også en svært viktig integreringsarena på veien mot økonomisk selvstendighet. Kunnskap om innvandrernes yrkesdeltakelse i Rogaland kan dermed også si noe om integrering generelt.

6.1 Næringsliv og arbeidsmarked

Innvandrerens muligheter på arbeidsmarkedet er knyttet til næringsstruktur og arbeidsmarked i Rogaland generelt, og her viser vi til kunnskapsgrunnlag i [nærings- og innovasjonsstrategi](#) og [samferdselsstrategi](#) for Rogaland.

Ifølge [NAVs omverdensanalyse](#) er innvandrere sterkt overrepresentert i lavinntektsgruppen, og det skyldes blant annet manglende yrkestilknytning.

Overkvalifiserte innvandrere

I juni 2022 publiserte Statistisk sentralbyrå en rapport som viser at mer enn dobbelt så stor andel innvandrere som norskfødte er overkvalifisert for den jobben de har. Andelen overkvalifiserte innvandrere har endret seg relativt lite mellom 2015 og 2021, fra ca. 42 prosent til 40 prosent. For befolkningen ellers har andelen vært rundt 14 prosent i hele denne perioden. Dette er tall for hele landet, men det er grunn til å tro at det samme gjelder i Rogaland. Se [Hvor mange innvandrere er overkvalifisert?](#)

For innvandrere generelt er det en markant forskjell i andel overkvalifiserte mellom de med kort og lang botid. 54 prosent av de med botid under ti år var overkvalifiserte i gjennomsnitt i perioden 2015-2021. For de med botid over ti år var 30 prosent overkvalifiserte.

Overkvalifisering kan ha stor betydning for lønnsnivået. Det er liten forskjell i lønnsnivå mellom høyt utdannede innvandrere og befolkningen ellers i samme yrker. For arbeidstakere med høyere utdanning er det blant overkvalifiserte det er størst forskjell mellom innvandrere og befolkningen ellers. Overkvalifiserte innvandrere har et betydelig lavere lønnsnivå enn innvandrere med høyere utdanning som ikke er overkvalifiserte, og de har også et lavere lønnsnivå enn andre overkvalifiserte.

Kompetansebehov i offentlig og privat sektor

Arbeidslivet og kompetansekravene har endret seg mye de siste tiårene. Det krever et utdanningssystem som er i stand til å endre seg i takt med behov i arbeidslivet. Tilgang på arbeidstakere med rett kompetanse er en kritisk faktor dersom fylket skal utvikle seg og være et godt framtidig utdannings-, bo- og arbeidsfylke.

Tilstrekkelig og oppdatert arbeidskraft er en forutsetning for innovasjon, omstilling og verdiskaping. Kompetanse- og utdanningspolitikken henger nært sammen med regional planlegging og næringsutvikling. Med regionreformen har fylkeskommunen fått et større strategisk ansvar for den regionale kompetansepolitikken, blant annet for å sikre bedre sammenheng mellom tilbud og etterspørsel av kompetanse og arbeidskraft.

Fylkeskommunen må satse på at nye innvandrere kommer raskt i gang med opplæring, utdanning og arbeid slik at de kan delta og bidra i det norske samfunnet. Her er målretta kvalifisering og tidlig tilrettelegging for arbeid avgjørende, og nasjonalt er det enighet om at kvalifisering skal være hovedsporet. Se [Nasjonale kompetansepolitiske strategier 2017-21](#). Rogaland fylkeskommune har et pågående arbeid med [regional kompetanseplan](#) der blant annet det lovpålagte ansvaret for planer for kvalifisering av innvandrere skal ivaretas.

Rekruttering til utsatte yrker

Innvandrere i Rogaland kan bidra når det gjelder rekruttering til utsatte bransjer. [Nærings- og innovasjonsstrategi for Rogaland](#) peker på fire satsingsområder som har regionale fortrinn i Rogaland (ren energi og maritim framtid,

reiseliv og opplevelser, mat og smarte samfunn), og disse ligger til grunn for fylkeskommunens prioriteringer i årene framover også når det gjelder inkludering av innvandrere til arbeidslivet.

Det er behov for et samarbeid mellom næringsaktører, organisasjoner i næringslivet, andre relevante samarbeidspartnere og fylkeskommunen, om et felles løft for å legge til rette for praksisplasser i arbeidslivet og rekruttere til ulike utsatte bransjer. Dette vil kunne gi innvandrere relevant erfaring mulighet til jobb. Arbeidslivet i Rogaland er gode på å ta imot lærlinger, men flere bedrifter kan utfordres til å gå i front. Et felles løft vil kunne styrke rekruttering til fagutdanningen og annen relevant utdanning.

Regionale kompetanseindikatorer

Fylkeskommunenes nettverk for regional kompetansepolitikk har tatt initiativ til å opprette en arbeidsgruppe for å styrke fylkenes kunnskapsgrunnlagsarbeid. Arbeidet er forankret i KS-kollegiene og støttes økonomisk av Kommunal og distrikts-departementet (KDD). I mai 2022 ble rapporten Regionale kompetanseindikatorer presentert som et forslag til felles indikatorer for fylkene. Innvandrere er en gruppe som nevnes under flere av temaene, både fordi det er en høyere andel som er utenfor arbeid og utdanning enn befolkningen for øvrig og fordi arbeidsinnvandrere er en viktig ressurs for å utvide arbeidsstyrken der det er behov.

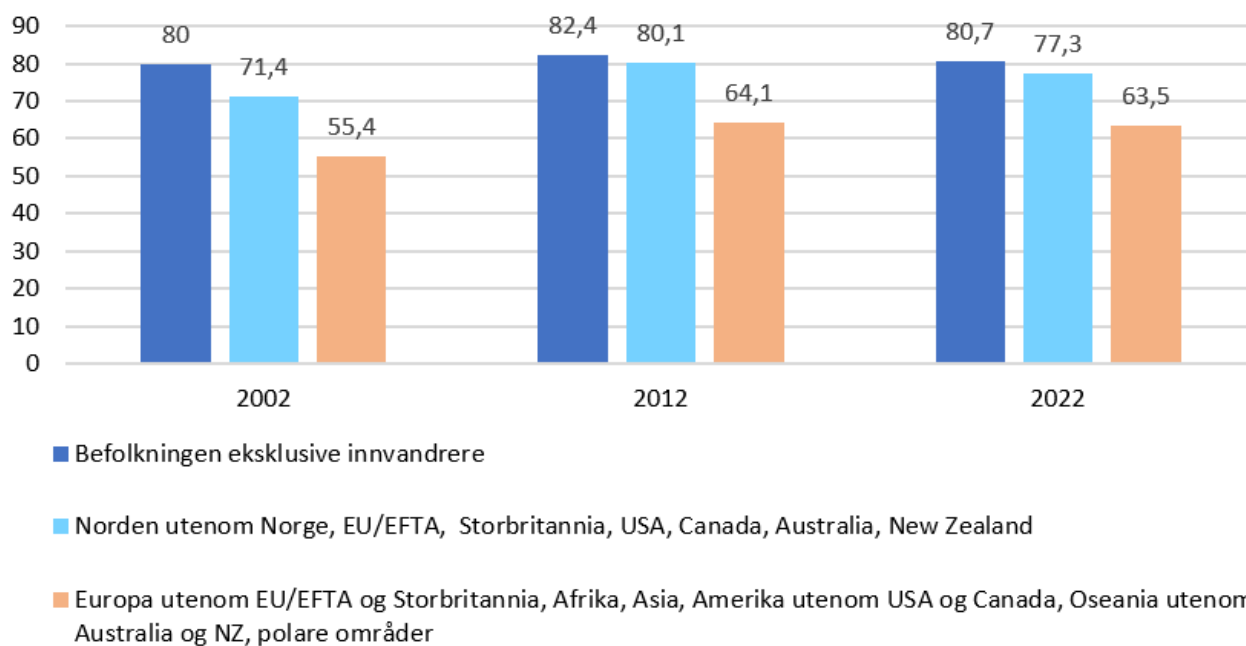
6.2 Yrkesdeltakelse

Innvandrerens tilknytning til arbeidslivet varierer med blant annet utdanningsnivå, landbakgrunn, botid og årsak til innvandring. Generelt har likevel innvandrere som gruppe lavere sysselsetting og høyere arbeidsledighet enn personer uten innvandrerbakgrunn. Arbeidsinnvandrere har høyere sysselsetting enn flyktninger, og sysselsettingen øker med botid. Norskfødte med innvandrerforeldre har høyere sysselsetting enn andre innvandrere, men lavere enn personer uten innvandrerbakgrunn.

Sysselsetting

Figuren under viser at innvandrergruppen som helhet har lavere sysselsetting enn befolkningen eksklusive innvandrere. Sysselsettingsgraden er imidlertid også knyttet til landbakgrunn. Innvandrere i gruppe 2 har tilnærmet lik sysselsetting som befolkningen for øvrig mens innvandrere i gruppe 2 ligger vesentlig lavere. I sistnevnte gruppe er blant annet flyktninger med lite eller ingen skolebakgrunn. Figuren under viser sysselsatte innvandrere i Rogaland, etter landbakgrunn.

Sysselsatte i Rogaland etter landbakgrunn, 20–66 år

Kilde: SSB, tabell 11607

Se tallene i tabell

+

Tid	Befolkningen eksklusive innvandrere	Norden utenom Norge, EU/EFTA, Storbritannia, USA, Canada, Australia, New Zealand	Europa utenom EU/EFTA og Storbritannia, Afrika, Asia, Amerika utenom USA og Canada, Oseania utenom Australia og NZ, polare områder
2002	80	71,4	55,4
2012	82,4	80,1	64,1
2022	80,7	77,3	63,5

Årsaken til lavere sysselsetting hos innvandrere trenger ikke å være bakgrunnen i seg selv, men kan skyldes svake norskferdigheter, at mange mangler den kompetansen det norske arbeidslivet etterspør eller at det kan være vanskelig å få godkjent medbrakt kompetanse. Norge er et av landene i OECD med den laveste andel sysselsatte i yrker med lave krav til formelle kvalifikasjoner, og det blir stadig vanskeligere å få jobb i Norge uten formell kompetanse. Se [Tyngre vei inn på arbeidsmarkedet \(SSB\)](#).

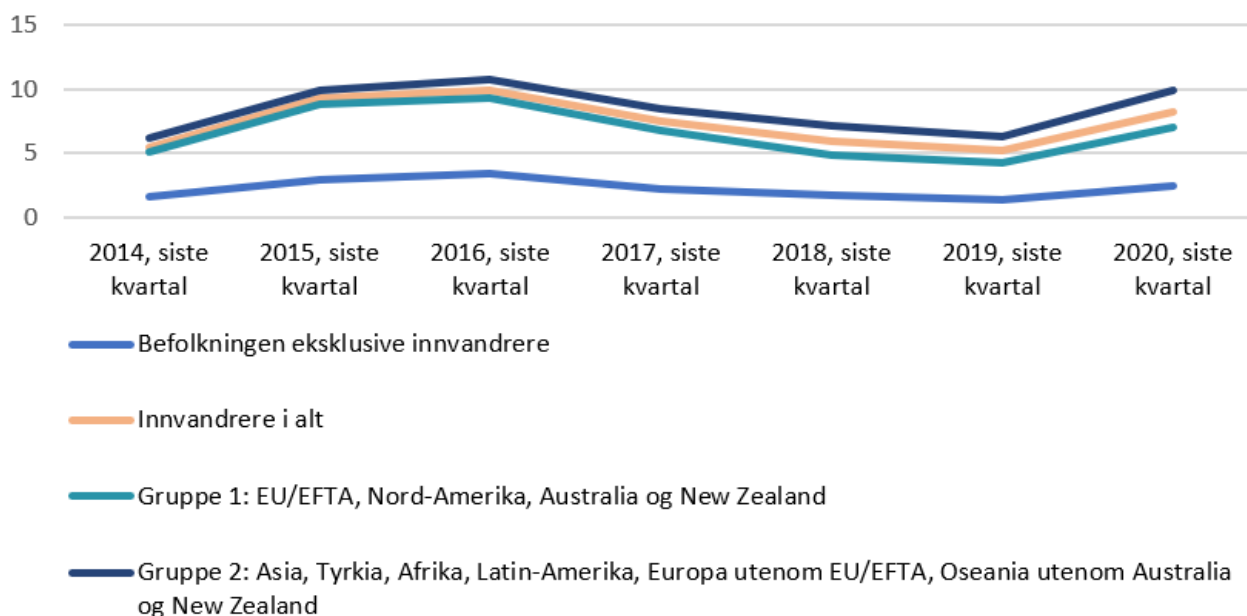
Det er stor forskjell på hvordan arbeidsinnvandreres og flyktningers jobbdeltakelse endrer seg med botid i Norge. Arbeidsinnvandrere kommer ofte til Norge fordi de har kompetanse som er etterspurt på det norske arbeidsmarkedet. Andelen sysselsatte er derfor høy blant arbeidsinnvandrere uavhengig av botid, og den ligger omtrent på nivå med resten av befolkningen. Se [Innvandrere i arbeidslivet, imdi.no](#).

For mer statistikk om arbeid og levekår blant innvandrere, se [Tall og statistikk, imdi.no](#).

Arbeidsledighet

Figuren under viser registrerte arbeidsledige i Rogaland i perioden 2014-2020.

Arbeidsledige i prosent av arbeidsstyrken, etter landbakgrunn, Rogaland

Kilde: SSB, tabell 07115

Se tallene i tabell

+

Tid	Befolkningen eksklusive innvandrere	Innvandrere i alt	Gruppe 1: EU/EFTA, Nord-Amerika, Australia og New Zealand	Gruppe 2: Asia, Tyrkia, Afrika, Latin-Amerika, Europa utenom EU/EFTA, Oseania utenom Australia og New Zealand
2014, siste kvartal	1,6	5,5	5,1	6,2
2015, siste kvartal	2,9	9,3	8,9	9,9
2016, siste kvartal	3,4	9,9	9,3	10,8
2017, siste kvartal	2,2	7,5	6,8	8,5
2018, siste kvartal	1,7	5,9	4,9	7,1
2019, siste kvartal	1,4	5,2	4,3	6,3
2020, siste kvartal	2,5	8,3	7	9,9
2021, siste kvartal				

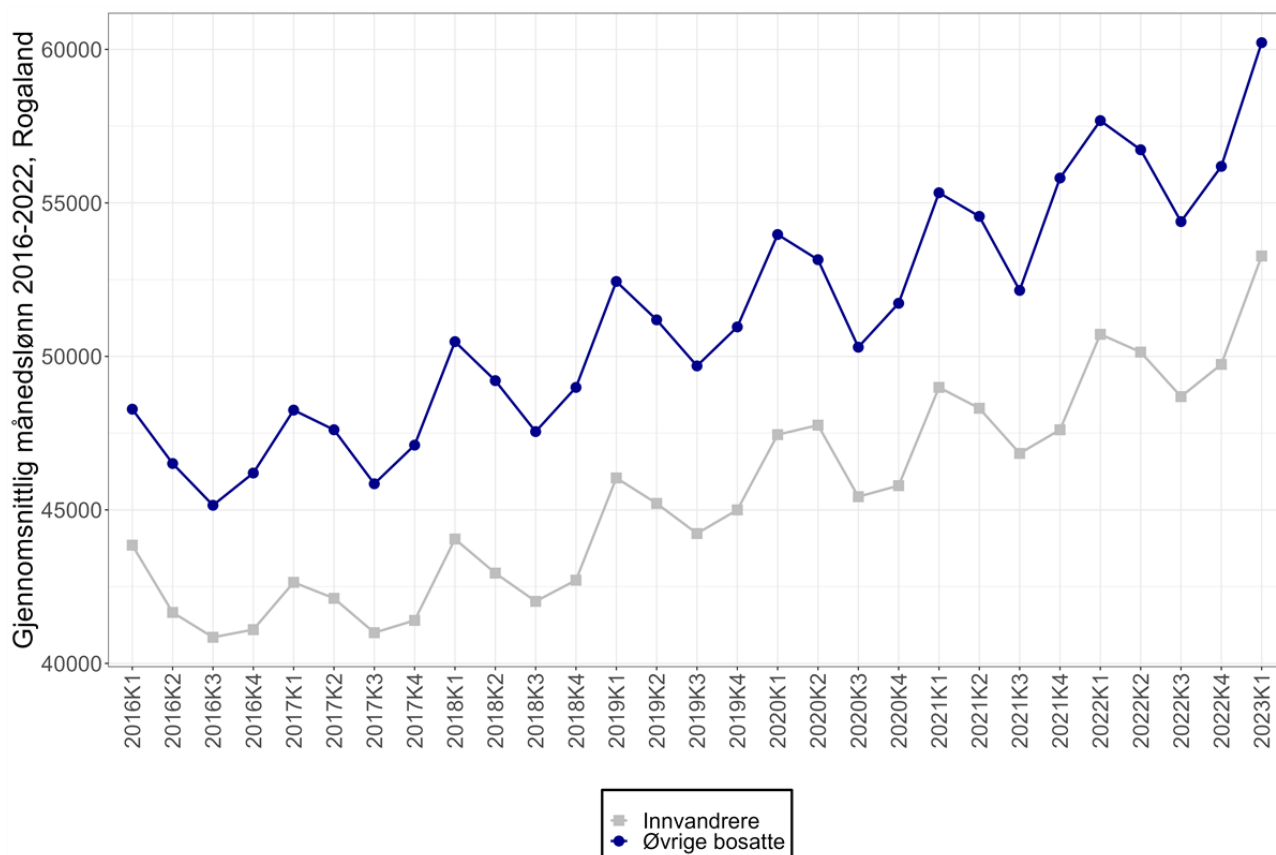
I denne perioden har det vært to «topper» som har ført til økning i antall ledige, oljekrisen og koronakrisen. Figuren viser at innvandrere er sterkt overrepresentert når det gjelder arbeidsledighet generelt, men også at de har vært spesielt utsatt i forbindelse med disse to krisene. Det er igjen innvandrere fra gruppe 2 som kommer dårligst ut, men forskjellen mellom gruppe 1 og gruppe 2 var mindre under oljekrisen da også høyt utdannede arbeidstakere i oljebransjen ble arbeidsledige.

Ifølge NAV er innvandrere overrepresentert blant de som har gått arbeidsledige lenge, og det er større behov for tiltak, eksempelvis lønnstilskudd, for å få dem tilbake i arbeid.

6.3 Lønn og arbeidsforhold

Inntektsnivået blant innvandrere er generelt lavere enn i øvrig befolkning. Figuren under viser gjennomsnittlig månedslønn i Rogaland i perioden 2016-2023, og forskjellen i gjennomsnittslønn har vært relativt stabil gjennom perioden selv om begge gruppene har hatt en positiv lønnsutvikling.

Gjennomsnittlig månedslønn i Rogaland, 2016-2023

Kilde: SSB, tabell 12315

Se tallene i tabell

+

Innvandringskate gori	Tid	Månedslønn
Innvandrere	2016K1	43850

Innvandringskate gori	Tid	Månedslønn
Innvandrere	2017K1	42640
Innvandrere	2018K1	44050
Innvandrere	2019K1	46040
Innvandrere	2020K1	47450
Innvandrere	2021K1	48990
Innvandrere	2022K1	50720
Innvandrere	2023K1	53270
Øvrige bosatte	2016K1	48280
Øvrige bosatte	2017K1	48250
Øvrige bosatte	2018K1	50480
Øvrige bosatte	2019K1	52440
Øvrige bosatte	2020K1	53970
Øvrige bosatte	2021K1	55330
Øvrige bosatte	2022K1	57680
Øvrige bosatte	2023K1	60220

Inntektsnivået henger sammen med type arbeid, men også med deltakelse i arbeid, og innvandrergupper med lav sysselsetting og jobb stabilitet. Det er grunn til å tro at innvandrere (spesielt innvandrere med kort deltid og lav utdanning) i større grad enn resten av befolkningen er i midlertidige stillinger og kanskje jobber ufrivillig deltid, i

sesongbasert arbeidsforhold eller er utleid arbeidskraft. De vil dermed ha større risiko for å havne under lavinntektsgrensen.

Innvandrere kan også være mer utsatt for diskriminering i arbeidslivet, og de kan være mer utsatt for ulovlige og uakseptable betingelser. Mange behersker ikke språket godt nok til å kjenne til og forstå hvilke regler som gjelder og kan derfor bli utnyttet av arbeidsgivere. Utfordringer med å komme inn på arbeidsmarkedet vil også kunne utgjøre en risiko for svart arbeid.

Egenvurdert økonomisk situasjon

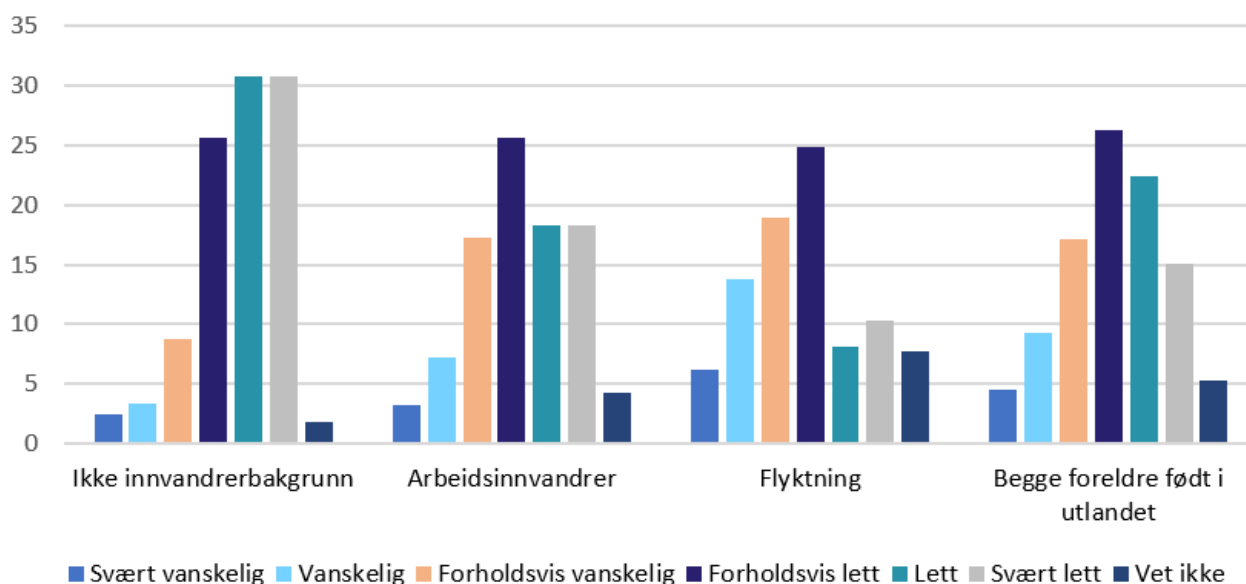
I Folkehelseundersøkelsen i Rogaland 2020 er egenvurdert økonomisk situasjon en viktig mellomliggende faktor i det meste som kommer fram. Økonomiske vanskeligheter samvarierer med det meste annet som er negativt.

Innvandrere er overrepresentert i yrker som var hardt rammet av koronasituasjonen, og den økonomiske situasjonen kan være preget av dette. Det er likevel grunn til å tro at innvandrere generelt opplever å ha en vanskeligere økonomisk situasjon enn den øvrige befolkningen og at dette kan ha sammenheng med sysselsettingen.

Figuren under viser at innvandrere (også arbeidsinnvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre) opplever det vanskeligere å få pengene til å strekke til enn befolkningen uten innvandrerbakgrunn.

Hvor lett eller vanskelig er det å få pengene til å strekke til i det daglige?

Hvor lett eller vanskelig er det å få pengene til å strekke til i det daglige?

Kilde: Folkehelseundersøkelsen Rogaland 2020

Se tallene i tabell

+

Bakgrunn	Svært vanskelig	Vanskelig	Forholdsvis vanskelig	Forholdsvis lett	Lett	Svært lett	Vet ikke
Ikke innvandre rbakgrun n	2,4	3,3	8,8	25,6	30,8	30,8	1,8
Arbeidsin nvandrer	3,2	7,2	17,2	25,6	18,3	18,3	4,2
Flyktning	6,2	13,8	18,9	24,9	8,1	10,3	7,7
Begge foreldre født i utlandet	4,5	9,3	17,1	26,3	22,4	15,1	5,3

6.4 Tiltak og virkemidler

Regjeringens integreringsstrategi, [Integrering gjennom kunnskap](#), definerer kunnskap, utdanning og norsksferdigheter er det viktigste grunnlaget for å komme i arbeid, men det er også behov for tiltak knyttet til arbeidslivet.

«Bedre utdanning og kvalifisering er nødvendig, men ikke tilstrekkelig for å utjevne forskjeller i arbeidsdeltakelse. For den enkelte, og for samfunnet, er det viktig med arbeidsmuligheter som samsvarer med kvalifikasjonene. Både innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre opplever diskriminering i arbeidslivet.»

Praksis- og læreplasser

I tillegg til å satse på mer formell kompetanse er det behov for å motivere arbeidsgivere til å tilby innvandrere praksis- og læreplasser og tilrettelegge arbeidsmarkedstiltakene for å tette gapet mellom hva det er arbeidslivet etterspør, og hva det er den enkelte har av kompetanse.

Det offentlige tilbyr til en viss grad praksisplasser, men offentlige praksisplasser er ofte innen samme fagområde (barnehage, skole og helse). Det er også behov for praksissamarbeid innenfor andre områder, som kontor/administrasjon, økonomi/regnskap, IT/IKT, kantine/renhold, drift/vedlikehold, transport, bygg og arkitektur.

NAV har ulike virkemidler, som for eksempel lønnstilskudd eller økonomisk støtte til kompetansehevende tiltak, som blant annet kan stimulere arbeidsgivere til å ansette personer med innvandrerbakgrunn.

Tiltak knyttet til språkutfordringer

Det å mestre det norske språket er utvilsomt viktig både for den enkelte, men også i et større perspektiv, hvor språk i stor grad påvirker integrering og samhold i samfunnet på ulike plan.

Alle når ikke et tilfredsstillende norsknivå gjennom kommunens tilbud og rammer, eller har ikke rett på slik kommunal norskopplæring. De kan likevel befinne seg i en situasjon hvor de er arbeidssøkere med rett på bistand fra NAV til å søke jobb. I Rogaland legger derfor NAV til rette for at det skal være flere muligheter for arbeidssøkere som trenger å øke norskerdighetene sine, for å styrke sine muligheter på arbeidsmarkedet. Innvandrere med bakgrunn utenfor EØS er en prioritert gruppe i NAV. Det tilbys pr. dags dato både norskopplæring på nivå A0 – A1 og yrkesrettet norskopplæring med praksis på nivå A2 – B1/B2.

I tillegg er det presisert at følgende tiltak kan benyttes for målgruppen med språkutfordringer:

- Oppfølgingstiltaket – for arbeidssøkere som har en kompetanse, og kan få jobb på tross av manglende / svake norskerdigheter.
- Mentor – for arbeidssøkere som trenger støtte fra en likemann til å lære spesifikke faguttrykk og fagterminologi i en arbeidssituasjon.
- Inkluderingsstilskudd – for arbeidsgivere som har merutgifter knyttet til hjelpemidler for språkopplæring på arbeidsplassen.
- Individuell AMO - for arbeidssøkere som trenger å nå et særlig høyt nivå for å få autorisasjon innen bestemte yrker og for arbeidssøkere som har et stående jobbtilbud, men hvor arbeidsgiver stiller som krav at norskkunnskapene bedres til et bestemt norsknivå for å bli ansatt.

Formell kompetanseheving

Viktigheten av formell kompetanse kan ikke undervurderes i et stadig mer kompetansekrevede arbeidsliv. Arbeidstrening og korte AMO-kurs som ikke gir formell kompetanse blir for mange utilstrekkelig. Å sikre en varig tilknytning til arbeidslivet utfordrer også måten det jobbes på i NAV.

Det er initiert en utdanningssatsing i NAV, hvor målet er å få flere til å fullføre videregående opplæring. Et utdanningsteam er i den forbindelse opprettet, og teamet skal bidra til kompetanseheving ute i NAV-kontorene i fylket. Målet er både å styrke kompetanse på muligheter i utdanningssystemet, men og å styrke kompetansen i å bruke NAV sitt eget regelverk for tiltak og ytelser. Utdanningssatsingen retter seg særlig mot de prioriterte gruppene i NAV, og der inngår innvandrere med bakgrunn fra utenfor EØS. Utdanningssatsingen inkluderer også i Rogaland et eget innsatsteam som er satt sammen for å løse bestemte oppgaver. Dette teamet har blant annet blitt brukt til å lete opp og kontakte aktuelle kandidater til praksiskandidatordningen i NAV's systemer.

Fylkeskommunale tiltak

Rogaland fylkeskommune har to tilskuddsordninger for innvandrere, etablerertilskudd og mentor/traineeordning. Det er næringsseksjonen som forvalter ordningene

[Etablereropplæring for innvandrere](#)

Tilskuddsordningen skal styrke og utvikle kunnskap om hvordan man kan etablere egen virksomhet. Målet er å legge til rette for at innvandrere kan starte sine egne virksomheter, som igjen skaper sysselsetting og vekst

Mentor- og traineeordning for innvandrere

Tilskuddsordning for inkludering av innvandrere med fagutdanning, eller med høyere utdanning fra universiteter/høgskoler.

Formålet med tilskuddet er å kunne gi innvandrere muligheten til å bruke sin kompetanse på rett plass i arbeidslivet, og å styrke mangfoldet i privat og offentlig sektor som får tilført ny kompetanse.

7 Hverdagsintegrering

Begrepet «hverdagsintegrering» ble årets ord i 2016. «Ordet hverdagsintegrering viser at det dekker et etterlengtet behov for å beskrive innsatsen som vanlige folk gjør i hverdagen for å integrere flyktninger og innvandrere», uttalte Språkrådet den gangen.

I strategien [Integrering gjennom kunnskap](#) er hverdagsintegrering definert som et eget innsatsområde med følgende mål:

«Innvandrere skal oppleve økt tilhørighet og deltakelse i samfunnslivet. For å oppnå disse målene viser strategien til to hovedgrep: motvirke segregering, fremme felles møteplasser og forståelse for grunnleggende verdier og normer i det norske samfunnet og bedre brukerretting og samordning av tjenester.»

I juni 2021 lanserte regjeringen strategien [Hverdagsintegrering- strategi for å styrke sivilsamfunnets rolle på integreringsfeltet 2021- 2024](#). Strategien peker på sivilsamfunnet og frivillig sektor som viktige aktører for å løse samfunnsoppgaver.

7.1 Folkehelsearbeid

Lov om folkehelsearbeid har som formål å bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse. Folkehelse er et begrep som beskriver befolkningens helse og hvordan helsen fordeler seg i befolkningen. Et overordnet mål for folkehelsearbeidet er å utjevne sosiale helseforskjeller. Fylkeskommunen har ansvar for å ha oversikt over – og gjøre tilgjengelig opplysninger om helsetilstanden i befolkningen, og positive og negative faktorer som virker inn på denne (§ 21. Folkehelseloven). Tidligere undersøkelser viser at innvandrere kommer dårligere ut på en rekke områder, som arbeidstilknytning, helse og økonomi, som igjen kan påvirke livskvalitet. Andre faktorer som kultur, familieforhold, språk og tilhørighet vil også kunne påvirke forskjellene. Det er tydelige forskjeller i livskvalitet innad i innvandrergruppen som helhet, basert på hvor en har innvandret fra. Vi ser også at andelen med lav livskvalitet er størst blant de yngste innvandrerne (SSB), samme mønsteret som vi ser i befolkningen for øvrig.

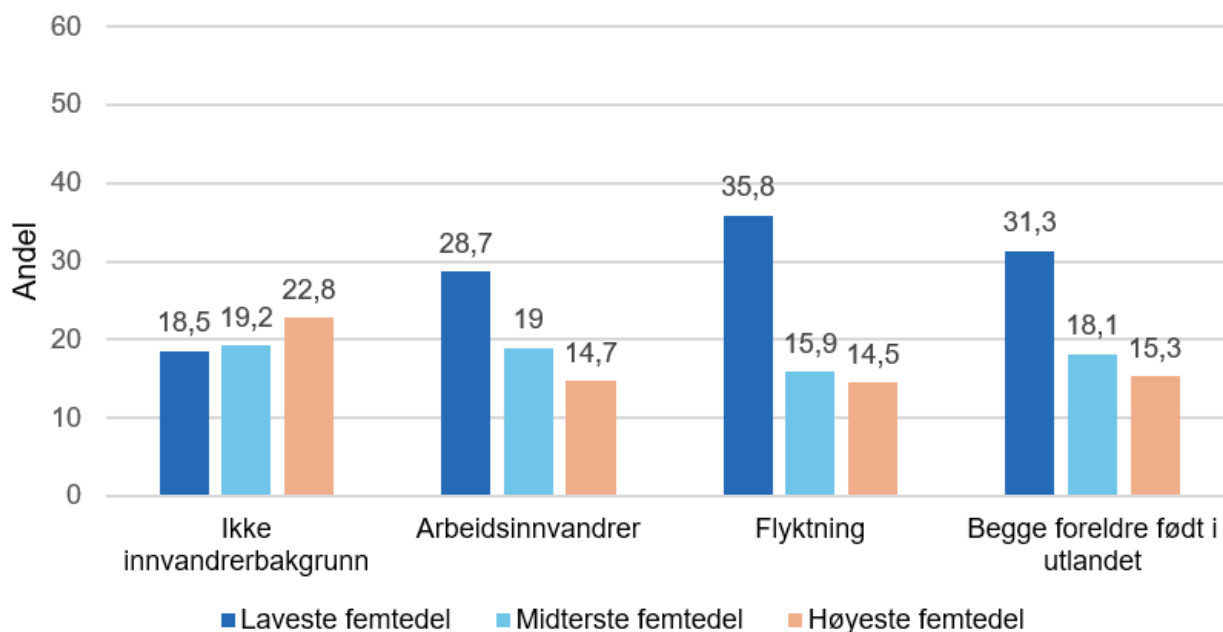
Basert på kunnskapsgrunnlaget er det god grunn til å fokusere på integrering av innvandrere på alle arenaer, også utenfor skole og arbeid, for å utjevne sosiale forskjeller i helse. For å se nærmere på hvordan befolkningen har det i Rogaland, er det gjennomført en folkehelseundersøkelse, hvor også innvandrere har kunnet svare på hvordan de har det i sitt nærmiljø.

7.1.1 Folkehelseundersøkelsen

Folkehelseundersøkelsen i Rogaland 2020 oppsummerer viktig kunnskap om hverdagsintegrering. Det kan være interessant å se hvordan innvandrere svarer på undersøkelsen, sammenlignet med personer uten innvandrerbakgrunn. I presentasjon av resultater fra denne undersøkelsen er innvandrere delt inn i tre undergrupper: norskfødte med innvandrerforeldre, innvandrere med arbeid som innvandringsgrunn og innvandrere med flukt som innvandringsgrunn.

Livskvalitet er et samlemål som er satt sammen av flere spørsmål i folkehelseundersøkelsen. Figuren under viser forskjell i livskvalitet mellom personer med innvandrerbakgrunn og befolkningen for øvrig. Den viser at de tre innvandrergruppene har markant høyere andeler i den femtedelen med lavest livskvalitet og at flyktninger kommer dårligere ut enn arbeidsinnvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. Det er grunn til å tro at forskjellene i virkeligheten er større enn det som kommer fram her, da det er en tendens til at de innvandrerne som besvarte undersøkelsen har høyere utdanningsnivå enn det vi ser i innvandrerbefolkningen totalt sett.

Fordeling av livskvalitet, etter innvandrerstatus

Kilde: Folkehelseundersøkelsen i Rogaland 2020

Se tallene i tabell

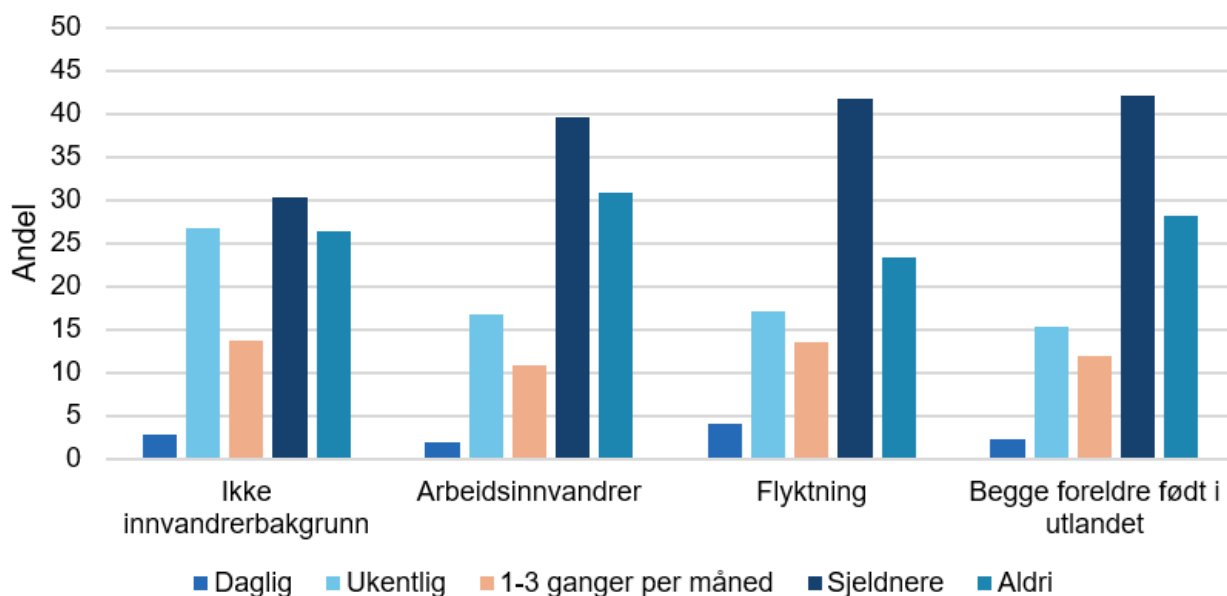
+

Bakgrunn	Laveste femtedel	Midterste femtedel	Høyeste femtedel
Ikke innvandrerbakgrunn	18,5	19,2	22,8
Arbeidsinnvandrere	28,7	19	14,7
Flyktning	35,8	15,9	14,5
Begge foreldre født i utlandet	31,3	18,1	15,3

Folkehelseundersøkelsen har også spørsmål som går på deltakelse i aktiviteter. Respondentene blir blant annet bedt om å svare på hvor ofte de deltar i organisert aktivitet/frivillig arbeid som for eksempel idrettslag, politiske lag, trossamfunn, kor eller lignende. Figurene under viser at personer med innvandrerbakgrunn sjeldnere deltar i

aktiviteter, og det er ikke store forskjeller mellom de ulike gruppene. Dette gjelder både organiserte aktiviteter og andre aktiviteter på fritiden.

Deltakelse i organisert aktivitet/frivillig arbeid som f. eks. idrettslag, politiske lag, trossamfunn, kor eller lignende

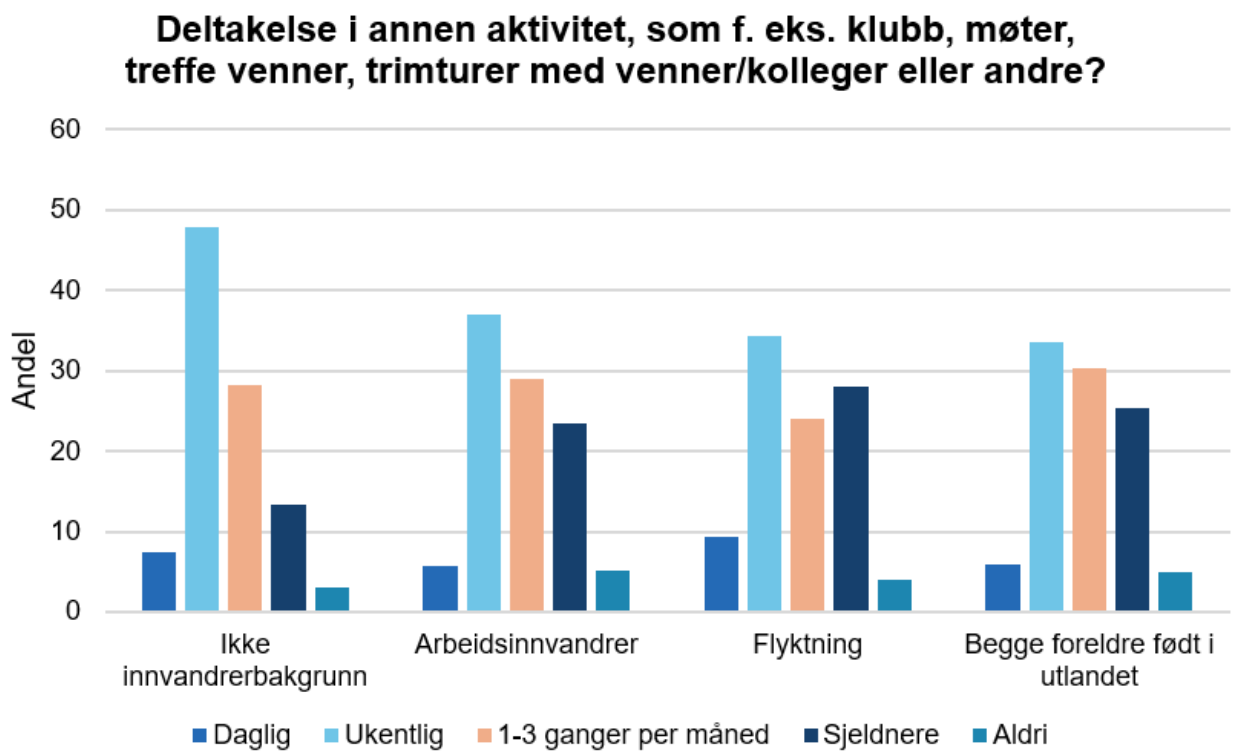
Kilde: Folkehelseundersøkelsen i Rogaland 2020

Se tallene i tabell

+

Bakgrunn	Daglig	Ukentlig	1-3 ganger per måned	Sjeldnere	Aldri
Ikke innvandrerbakgrunn	2,8	26,7	13,8	30,3	26,4
Arbeidsinnvandrer	2	16,7	10,9	39,5	30,9
Flyktning	4,1	17,2	13,5	41,8	23,4

Bakgrunn	Daglig	Ukentlig	1-3 ganger per måned	Sjeldnere	Aldri
Begge foreldre født i utlandet	2,4	15,4	12	42	28,2

Kilde: Folkehelseundersøkelsen i Rogaland 2020

Se tallene i tabell

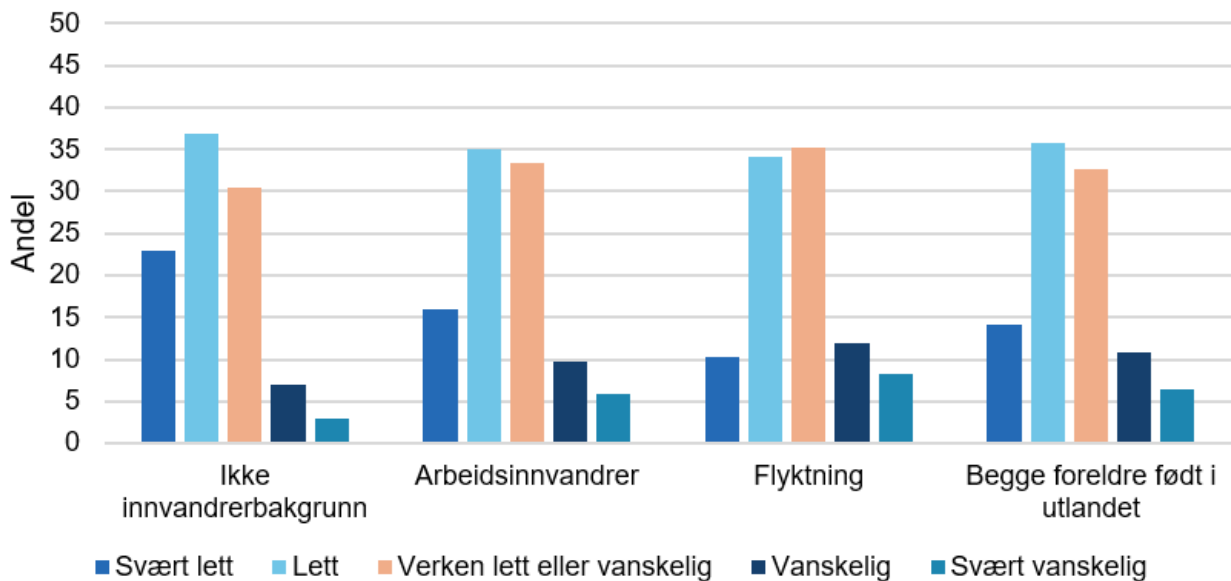
+

Bakgrunn	Daglig	Ukentlig	1-3 ganger per måned	Sjeldnere	Aldri
Ikke innvandrerbakgrunn	7,4	47,9	28,3	13,3	3,1

Bakgrunn	Daglig	Ukentlig	1-3 ganger per måned	Sjeldnere	Aldri
Arbeidsinnvandrere	5,7	36,9	28,9	23,4	5,1
Flyktning	9,4	34,3	24	28,1	4,1
Begge foreldre født i utlandet	5,9	33,6	30,3	25,3	4,9

Folkehelseundersøkelsen inneholder i tillegg en del spørsmål rundt temaet sosial støtte og ensomhet. Dette er spørsmål som klart kan knyttes til integrering, men det er vanskelig å si om svarene er relevante fordi det kan være at respondentene har god sosial støtte i egen familie/kultur og at positive svar ikke dermed sier noe om de er integrert i det norske samfunnet. Ett av spørsmålene handler imidlertid om naboer, og de blir spurt om det er lett eller vanskelig å få praktisk hjelp fra naboer om de skulle trenge det. Svarene her kan lettere knyttes til integrering, og de viser at personer i alle de tre innvandrergroppene opplever det litt vanskeligere å få hjelp fra naboene enn befolkningen for øvrig.

Det å få praktisk hjelp fra naboer om du skulle trenge det, er det.....

Kilde: Folkehelseundersøkelsen i Rogaland 2020

Se tallene i tabell

+

Bakgrunn	Svært lett	Lett	Verken lett eller vanskelig	Vanskelig	Svært vanskelig
Ikke innvandrerbakgrunn	22,9	36,8	30,5	6,9	2,9
Arbeidsinnvandrere	16	35,1	33,3	9,8	5,8
Flyktning	10,3	34,2	35,3	12	8,2
Begge foreldre født i utlandet	14,1	35,8	32,7	10,8	6,5

Folkehelseundersøkelsen viser også at personer med innvandrerbakgrunn i tydelig større grad svarer at de opplever mobbing. Dette kan si noe om holdninger til innvandrere, men det er vanskelig å lese dette direkte ut av denne undersøkelsen siden ingen spørsmål sier noe om innvandrerbakgrunn som opplevd årsak til mobbing. IMDi's nasjonale integreringsbarometer er sannsynligvis relevant også for Rogaland, og der kommer dette perspektivet fram:

[Se Holdninger til innvandring, integrering og mangfold i Norge \(2020\)](#)

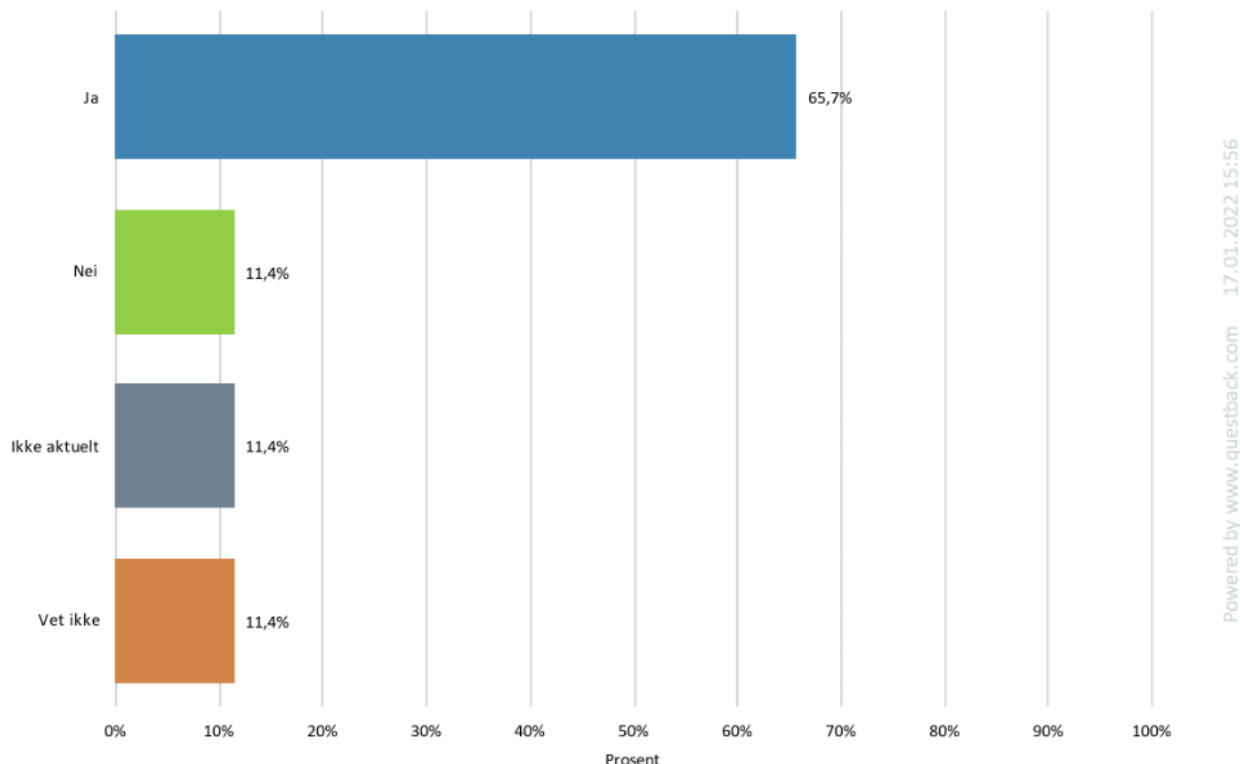
7.1.2 Partnerskap og tilskudd

Rogaland fylkeskommune har, gjennom partnerskap for folkehelse, [partnerskapsavtaler](#) med kommuner, organisasjoner og regionale aktører i Rogaland. Hovedformålet er å «samordne folkehelsearbeidet i fylket og å bidra til å nå hovedmålene i den regionale og nasjonale folkehelsepolitikken om å fremme god helse og utjevne sosiale helseforskjeller».

[Regionalplan for folkehelse](#) ligger til grunn for partnerskapsavtalene, og inneholder blant annet et punkt som kan knyttes direkte til integrering: «Legge til rette for en kunnskapsbasert integrering av flyktninger og innvandrere i lokalsamfunnet.» (s. 51, punkt 6.3). Nytt i spørreundersøkelsen av 2021 er spørsmål til kommuner og organisasjoner (ikke regionale aktører) hvordan det legges til rette for en

kunnskapsbasert integrering av flyktninger og innvandrere i lokalsamfunnet. Her svarer 65,7% ja, 11,4% nei og resterende (22,8%) vet ikke eller at det ikke er aktuell for deres organisasjon å jobbe med (N=35).

Kunnskapsbasert integrering av flyktninger og innvandrere i lokalsamfunnet

Kilde: Avdeling Plan, miljø og samfunn, Rogaland fylkeskommune

Som programfylke i Program for folkehelsearbeid i kommunene 2017-2027 satser Rogaland fylkeskommune stort på psykisk helse. Programmet er en tiårig satsning rettet mot barn og unges livskvalitet, psykiske helse og rusmiddelforebygging. Herunder yter Rogaland fylkeskommune en tilskuddsordning i regi av Helsedirektoratet, hvor tre prosjekter i Rogaland får tildelt midler over en 6-årsperiode. Tiltaksutviklingen kalles for Mulighetsrommet. Prosjektkommunene inngår et samarbeid med forskningsmiljøer for å øke kompetansen på forskning og for å styrke kommunene som aktør i folkehelseforskning. Formålet med Mulighetsrommet er å utvikle kunnskapsbaserte lokale tiltak, arbeidsmåter og verktøy for å fremme barn og unges livskvalitet, psykiske helse og rusforebyggende arbeid i kommunene.

I tillegg yter Rogaland fylkeskommune fylkestilskudd til folkehelsearbeid som støtter opp om utviklingsmålene i Utviklingsplan for Rogaland 2021-2024, særlig rettet mot Helsefremmende og inkluderende samfunn. Tilskuddsordningen skal bidra til å fremme god folkehelse og utjevne sosiale helseforskjeller. Tiltak rettet mot integrering er et av eksemplene som det gis tilskudd til.

7.2 Fysisk og psykisk helse

Det er en klar sammenheng mellom helse og god integrering. Mennesker med helseutfordringer, nedsatt funksjonsevne eller funksjonsvariasjoner kan oppleve større utfordringer med integrering, og innvandrere kan ha vansker med å få tilgang til eller nyttiggjøre seg ordinære helse- og velferdstjenester. Det er på nasjonalt nivå utarbeidet brosjyrer og informasjon på nett, der informasjon om helse og helsetjenester er oversatt til ulike språk. Det blir viktig å sikre at informasjonen blir gjort tilgjengelig lokalt og at det brukes tolk i møte med innvandrere uten eller med lite norsk- eller engelskkunnskaper.

Selv om personer med innvandrerbakgrunn er en svært sammensatt gruppe, er det likevel flere grunner til å se på deres samlede helsetilstand. Folkehelse rapporten tar for seg ulike sider ved levekår, fysisk og psykisk helse og tilgang til og bruk av helsetjenester som kan ha innvirkning på folkehelsen hos personer med innvandrerbakgrunn. Det er viktig å ha kunnskap om helse og sykdom i forskjellige grupper av innvandrere for å kunne målrette folkehelse tiltak og redusere eventuelle helseforskjeller. Se [Helse blant personer med innvandrerbakgrunn](#)

[Levekårsundersøkelsen blant innvandrere](#) viser at innvandrere vurderer egen helse som mindre god enn befolkningen for øvrig. For de fleste helseindikatorne kommer innvandrere som helhet dårligere ut enn befolkningen for øvrig. Ifølge undersøkelsen er innvandrere mindre fysisk aktive, og dette kan også påvirke helsesituasjonen.

Det finnes begrenset med kunnskap om innvandrere med funksjonsnedsettelse, men levekårsundersøkelsen blant innvandrere viser at andelen som rapporterer om nedsatt funksjonsevne er noe høyere blant innvandrere. Dette varierer imidlertid med landbakgrunn. Andelen innvandrerkvinner som rapporterer om nedsatt funksjonsevne er høyere enn innvandrer menn. Undersøkelsen viser en sammenheng mellom utdanning og nedsatt funksjonsevne, også blant innvandrere.

Flere undersøkelser, både blant barn, ungdom og voksne, viser en høyere andel av psykiske plager hos personer med innvandrerbakgrunn, sammenlignet med befolkningen for øvrig. Ensomhetsfølelsen rammer innvandrere dobbelt så ofte som andre, viser tall fra Statistisk sentralbyrå. Lite kontakt med det norske samfunnet og svekket familienettverk bidrar til sosial isolasjon.

En svakhet i undersøkelser som omhandler innvandreres fysiske og psykiske helse er at innvandrerandelen og svarprosenten i denne gruppen er lav. Ofte representerer svarene bare de innvandrerne som er tilstrekkelig interesserte og norskkyndige til å svare på spørreundersøkelser. Det er derfor rimelig å anta at bildet stemmer, og kanskje at forskjellene mellom innvandrere og befolkningen for øvrig er enda større enn det som kommer frem i undersøkelser. Denne antakelsen er basert på kunnskapen vi har om at utdanningsnivå og helse henger sammen, og at innvandrere som ikke svarer på slike undersøkelser, har lavere utdanning.

7.3 Integrering i et livsløpsperspektiv

Innvandrere som bosetter seg i Norge skal bli fullverdige borgere i kommunen sin. Det er viktig at disse følges opp i alle livsfaser. Fra barnehage til skole til arbeid og pensjonisttilværelsen. En viktig del av integreringspolitikken er å legge til rette for at innvandrere i alle aldre deltar i samfunnsliv, frivillige organisasjoner og valg.

Barns levekår

Stadig flere barn vokser opp i husholdninger med vedvarende lavinntekt. I Rogaland gjelder dette 9,3 prosent. Det er en betydelig andel barn av innvandrere som vokser opp i familier med økonomiske vansker og dårlige boforhold. Innvandrere er overrepresentert i lavinnteksgruppen og opplever større grad av materielle og sosiale mangler. Det er tett sammenheng mellom økonomi, psykisk helse og livskvalitet. Fattigdom og sosiale forskjeller bidrar til å svekke psykisk helse. Integrering er derfor en viktig del av arbeidet med å utjevne sosiale ulikheter i helse.

Tidlig innsats i barnehager og skoler kan bidra til å integrere innvandrerbarn på et tidlig tidspunkt, og forebygge utenforskap og psykisk uhelse. Det er viktig at barn i lavinntektsfamilier får delta i aktiviteter på lik linje med majoriteten. Kommuner og organisasjoner bør tilgjengeliggjøre lavterskeltilbud og jobbe mer aktivt for å nå ut til innvandrere. Det er likeså viktig å rette integreringsarbeidet mot innvandrerforeldre og andre voksne. Innvandrere i utdanning og arbeidsliv er omtalt i tidligere kapittel.

Eldre innvandrere

Antall voksne og eldre vil øke mye i dette hundreåret. Særlig vil veksten bli kraftig i aldergruppen 70 år og eldre, hvor andelen anslås å øke fra knapt 11 prosent av befolkningen i 2014 til 19 prosent i 2060. Det betyr at omtrent hver femte person i 2060 vil være 70 år eller mer, mot hver tiende nå (SSB Befolkningsframskrivninger 2014–2100). Eldrebefolkningen vil bli mer mangfoldig og sammensatt, og flere eldre vil ha innvandrerbakgrunn.

Blant alle i Norge som er 70 år eller mer, er bare 4 prosent innvandrere. Om 30 år kan denne andelen ha økt til 15 prosent. Innvandrere er ingen homogen gruppe, og de helsesrelaterte utfordringene varierer.

Man ser betydelige sosiale ulikheter også blant seniorer. Blant eldre med dårlig råd og lav inntekt er ofte aleneboende minstepensjonister og innvandrere. Deltakelse i samfunnet kan være vanskeligere for eldre som ikke har lang tilknytning til lokalsamfunnet. De kan ha mindre språkforståelse, og kulturtilbud, transportmuligheter og samfunnsliv kan være mer fremmed enn for dem som har vokst opp i Norge. Det er derfor viktig at kommuner og frivilligheten har en aktiv tilnærming for at voksne/eldre innvandrere skal engasjere seg i nærmiljøet sitt.

Regjeringen la i 2018 frem kvalitetsreformen *Leve hele livet*. Målet er at eldre skal få bedre livskvalitet, flere gode leveår og mestre egne liv. Ett av satsningsområdene i reformen er et aldersvennlig Norge, med mål om at eldre skal kunne bidra og delta i større grad i samfunnet. Herunder er frivillighet en av hovedsatsningene. Flere aktive eldre med ressurser og ønske om å delta er en stor mulighet for frivillig sektor og for lokalmiljøene. Frivilligheten selv bør i større grad ta initiativ til å trekke til seg flere eldre som frivillige, og se hvordan frivilligheten kan bidra til å aktivisere eldre. Myndighetene skal bidra med å informere frivilligheten om mulighetene som eldre utgjør, og legge til rette for samarbeid. Blant innvandrere, også de eldre, er det mange som ønsker å delta mer. Frivilligheten bør i større grad speile en mer mangfoldig befolkning. Aldersvennlig Norge er opptatt av denne gruppen eldre og presenterer blant annet et prosjekt fra Bydel Alna.

7.4 Frivillighet og samfunnsdeltakelse

Frivillige organisasjoner er viktige arenaer for integrering og inkludering av personer med innvandrerbakgrunn. Styrking av lokal frivillighet vil bidra positivt til målsettingene i FNs bærekraftsmål og fylkeskommunens utviklingsmål.

Utviklingsplan for Rogaland legger føringer i arbeidet som regional samfunnsutvikler og setter fokus på frivillighetspolitikk. Fylkeskommunen skal bidra til at kommunene har en helhetlig frivillighetspolitikk som systematiserer samarbeidet mellom offentlig og frivillig sektor. Fylkeskommunens frivillighetspolitikk er per i dag forankret i ulike regionale planer. Se [Utviklingsplan for Rogaland](#), [Regional kulturplan 2015–2025](#) og [Regionalplan for folkehelse 2013-2017](#) (skal revideres med oppstartsfase i 2023/2024).

I Rogaland skjer mye godt integreringsarbeid i kommunene, og gjerne i regi av frivillige organisasjoner. Flere organisasjoner har søkt om tilskudd for å drive integreringsarbeid, blant annet fra IMDi. Rogaland fylkeskommune har et godt samarbeid med Frivillighet Norge og jobber med å tilrettelegge for at frivilligheten kan drive godt integreringsarbeid, gjennom rammebetingelser, fysisk tilrettelegging og økonomisk støtte.

[Les mer om frivillighetsarbeid i Rogaland fylkeskommune.](#)

7.4.1 Idrett og hverdagsintegrering

Idrett og hverdagsintegrering

Regjeringen presenterte i august 2021 en ny idrettsstrategi hvor hovedmålet er: [Sterkere tilbake - en mer inkluderende idrett.](#)

Idrett har stor verdi som arena for sosial integrering. Mennesker med ulik bakgrunn møtes og står sammen om en felles interesse for å skape og utøve aktivitet. I dette ligger det en sosial kraft som vennskap og sosiale nettverk, og dette kan ha stor betydning når mennesker med innvandrerbakgrunn skal inn på arbeidsmarkedet.

Rapporten [Idrettens posisjon i ungdomstiden](#) fra Ung data 2020 viser at de sosiale forskjellene i rekruttering til ungdomsidrett er store. 85 prosent av de som vokser opp i familier med mange sosioøkonomiske ressurser, har deltatt i ungdomsidretten, mot 61 prosent av ungdom fra familier med færre ressurser. I tillegg er frafallet fra organisert idrett større i lavere enn i høyere sosiale lag.

Unge med innvandrerbakgrunn – og særlig jenter – deltar i ungdomsidrett i mindre grad enn gutter og jenter med norskfødte foreldre. Noe av forskjellen må sees i sammenheng med at mange med innvandrerbakgrunn vokser opp i familier med lav sosioøkonomisk status. Blant guttene er andelen som har sluttet i et idrettslag mens de gikk på barneskolen, nokså lik uavhengig av innvandrerbakgrunn. Blant jentene er det noe høyere frafall i minoritetsgruppen, selv om hovedmekanismen for forskjellene – både blant gutter og jenter – handler om at færre har startet med organisert idrett.

Det gjøres et godt arbeid når det gjelder integrering av personer med innvandrerbakgrunn i idrettslagene og blant de frivillige, og Norges Idrettsforbund har laget en nettside med tema inkludering. Se [tips og råd for å sikre inkludering av barn og ungdom med innvandrerbakgrunn i idretten.](#)

7.4.2 Kultur og hverdagsintegrering

Rapporten [Kulturbruk blant personer med innvandrerbakgrunn](#) viser at andelene som har benyttet seg av de ulike kulturtilbudene er ganske like, blant de med innvandrerbakgrunn og befolkningen som helhet, men det er noen unntak. På tros- og livssynsmøter og på bibliotekene var det en større andel av de med innvandrerbakgrunn enn i befolkningen som helhet.

Folkebibliotek er det mest populære kulturtilbudet blant de med innvandrerbakgrunn, og barn 9-15 år med innvandrerbakgrunn toppe besøksstatistikken med en andel på 71% ([Barn med innvandrerbakgrunn brukte biblioteket mest i 2021, Norsk kulturbarometer 30. juni 2022](#)). Eksempler på bibliotekaktivitetene som særlig rettes mot personer med minoritetsbakgrunn er språktrening, dataopplæring, leksehjelp for barn og ungdom, språkkaféer, kvinnegrupper, lesesirkler og skriveverksted.

Integrering er et satsingsområde for bibliotekene, og språkopplæringen i bibliotekene er et viktig bidrag til å styrke norskkunnskapen til personer med minoritetsbakgrunn slik at de lettere kan fullføre opplæringsløp og komme inn i arbeidslivet. Det er potensiale for mer effektive og målrettede integreringstiltak ved et organisert samarbeid mellom bibliotekene og voksenopplæring på kommunalt og fylkeskommunalt nivå om tilbud rettet mot innbyggere med innvandrerbakgrunn.

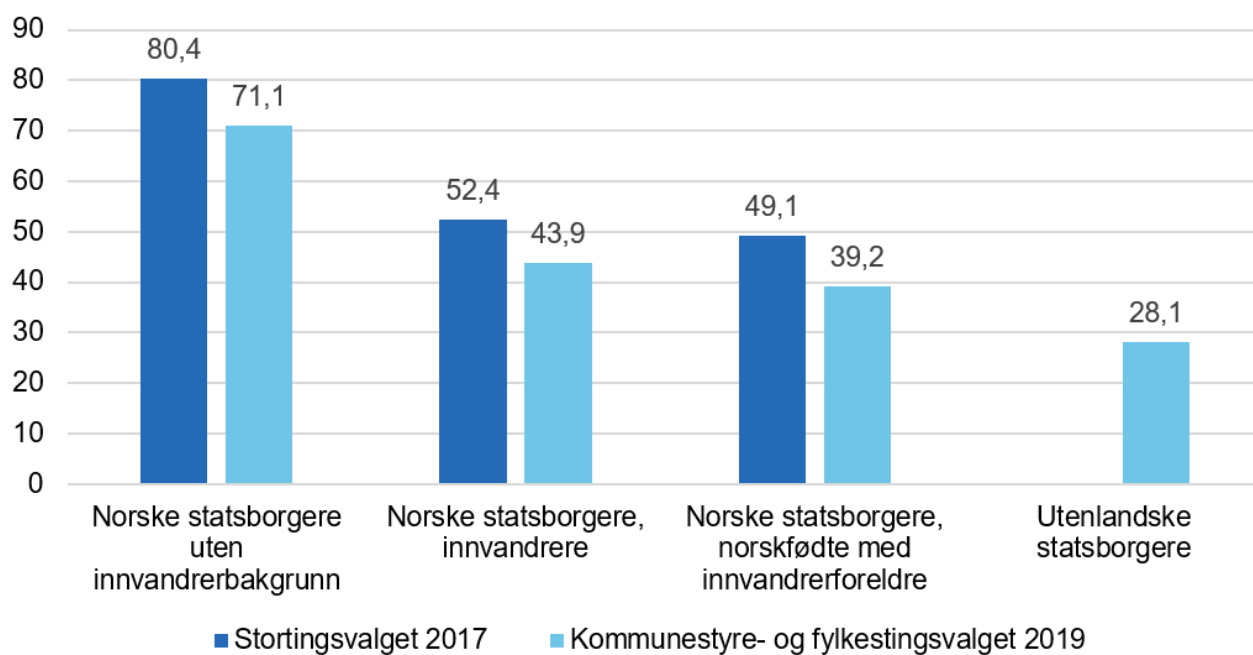
Bibliotekene var raskt ute med å bestille inn litteratur til flyktninger fra Ukraina. Tilgangen på ukrainsk litteratur har vist seg å være begrenset, men et effektivt samarbeid og transportordningen mellom bibliotekene, en tjeneste som fylkesbiblioteket administrerer, gjør det lett å distribuere bøker fra et bibliotek til et annet. Bibliotekene på Nord-Jæren har inkludert ukrainsk i sitt samarbeidsprosjekt [Leselyst skaper vi på morsmålet](#), og fylkesbiblioteket jobber sammen med bibliotekene for å engasjere ukrainske fastboende som leseledere i prosjektet [Litterære pusterom](#).

7.4.3 Valgdeltakelse

På landsbasis viser tall fra SSB at innvandrere stemmer i mindre grad enn den øvrige befolkningen både i stortings- og kommunevalg. I 2017 og 2019 lå valgdeltakelsen på rundt 80 prosent for norske statsborgere uten innvandrerbakgrunn, og på rundt 55 prosent blant innvandrere. [Indikatorer for integrering 2022](#) viser at forskjellene i valgdeltakelse økte ved stortingsvalget i 2021, der deltagelsen blant innvandrere sank fra 55 til 50 prosent. Tilsvarende andel for befolkningen uten innvandrerbakgrunn holdt seg uendret på rundt 80 prosent.

Tall fra Rogaland samsvarer ganske godt med tall på landsbasis. Figuren under viser valgdeltakelsen ved stortingsvalget i 2017 og ved kommunestyre- og fylkestingsvalget i 2019.

Valgdeltakelse i Rogaland, etter innvandringskategori

Kilde: SSB, tabell 12813 og 11693

Se tallene i tabell

+

Innvandringskategoridri	Stortinget 2017	Kommunestyre- og fylkestingsvalget 2019
Norske statsborgere uten innvandrerbakgrunn	80,4	71,1
Norske statsborgere, innvandrere	52,4	43,9
Norske statsborgere, norskfødte med innvandrerforeldre	49,1	39,2
Utenlandske statsborgere	28,1	28,1

Valgdeltakelsen blant innvandrere er høyest for innvandrere med norsk statsborgerskap og for norskfødte med innvandrerforeldre. Valgdeltakelsen for disse gruppene er likevel lavere enn for norske statsborgere uten innvandrerbakgrunn.

8 Retten til å leve et fritt liv

Foto: Unsplash.com

Retten til å leve et fritt liv er ett av fire innsatsområder i regjeringens integreringsstrategi, [Integrering gjennom kunnskap](#). Målet er å forebygge negativ sosial kontroll og bygge ned barrierer for den enkeltes frihet.

I juni 2021 ble det vedtatt en ny handlingsplan for å sikre dette arbeidet: [Frihet fra negativ sosial kontroll og æresrelatert vold \(2021-2024\)](#). Handlingsplanen definerer negativ sosial kontroll som «press, oppsyn, trusler eller tvang som systematisk begrenser noen i sin livsutfoldelse eller gjentatte ganger hindrer dem i å treffe selvstendige valg om eget liv og fremtid.»

Integreringsloven gir fylkeskommunene ansvaret for det regionale integreringsarbeidet, og dette innebærer blant annet at fylkeskommunene skal bidra til å forebygge negativ sosial kontroll regionalt. Dette kan gjøres gjennom å bygge nettverk, dele kompetanse og samarbeide med relevante myndigheter og andre aktører på regionalt og kommunalt nivå.

8.1 Regionale nettverk

Det er i Rogaland to store regionale nettverk som jobber med tematikken: «Nettverket mot æresvold» (Stavanger) og «Haugalandsnettverket» (Karmøy, Haugesund, Tysvær og Vindafjord). Disse nettverkene består av representanter fra relevante etater, eksempelvis flyktningtjeneste, PPT, politi, krisesenter og barnevern.

Nettverket mot æresvold arbeider med kompetanseheving og ivaretagelse av personer som er utsatt for alle former for æresrelatert vold eller trusler om dette. Nettverket består av representant fra IMDi (minoritetsrådgiver), PPT Rogaland fylkeskommune, Stavanger politistasjon, Bufetat Rogaland, Familievernkontoret, Sør-Vest konfliktråd, SEIF Stavanger, Røde Kors og Stavanger kommune. Nettverket gir råd og veiledning til førstelinjetjenesten og er involvert i oppfølging av enkeltsaker. Det er også utarbeidet rutiner for arbeidet mot æresvold. Godt samarbeid på tvers av etater og fagfelt er nødvendig for å bistå utsatte og forebygge overgrep.

Haugalandsnettverket er et tverretattlig og interkommunalt nettverk som ble opprettet i 2020. Nettverket består av representanter fra IMDi, Flyktningtjenesten, Sør-Vest politi, barnevern, NAV og krisesenter fra ulike etater i kommunene Haugesund, Karmøy, Tysvær og Vindafjord. Målet med nettverket er å gi ansatte som jobber i virksomheter og etater som er representert i nettverket, handlingskompetanse til å fange opp, avdekke og håndtere saker som omhandler NSK og æresvold. Det jobbes både med kompetanseheving og tverrfaglig samordning på tvers av etater og nærliggende kommuner.

I kommuner utenfor de to nettverkene samarbeider Rogaland fylkeskommune med ledernetttverk i flyktningtjenester, og IMDi (minoritetsrådgivere og fagteam) bidrar med veiledning og kompetanseheving.

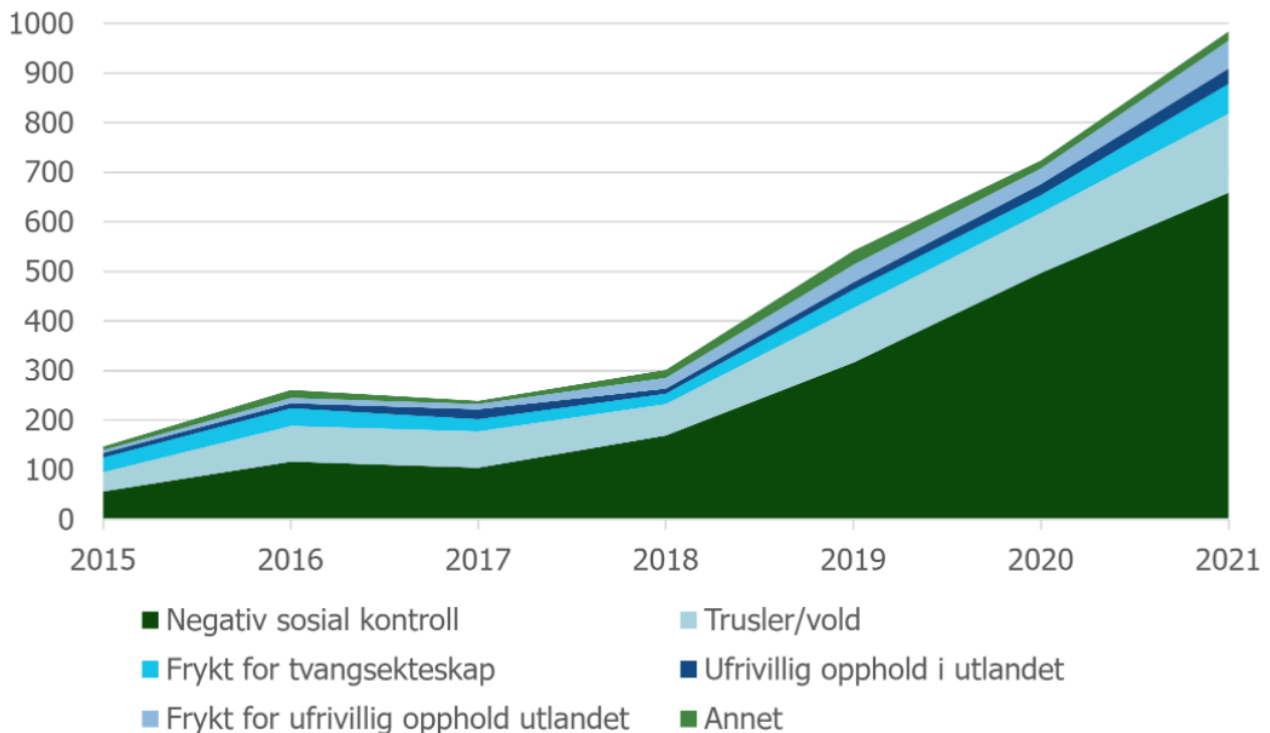
8.2 Minoritetsrådgivere

IMDi har en ordning med 59 minoritetsrådgivere som er utplassert ved utvalgte ungdoms- og videregående skoler over hele landet.

Minoritetsrådgiverne har sitt daglige arbeid på skolene, men det er IMDi som har fag- og personalansvaret. De har kompetanse på problemstillinger knyttet til negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og æresrelatert vold, og de følger opp elever og ansatte ved skolen de er utplassert på og ved andre skoler ved behov. De skal gjennomføre forebyggende tiltak (samtalegrupper, presentasjoner og undervisningsopplegg) samt gi råd, veiledning og oppfølging til elever som er (eller i fare for å bli) utsatt for negativ sosial kontroll, tvangsekteskap, æresrelatert vold og kjønnelemløstelse, samt ufrivillige opphold i utlandet. De skal også bidra til å styrke kompetansen til skoleansatte og offentlige tjenesteapparat om tematikken.

Figuren under viser antall saker behandlet av minoritetsrådgiverne på landsbasis, i perioden 2015–2021. I 2025 behandlet minoritetsrådgiverne ca. 150 saker i løpet av året, mens antallet i 2021 var nærmere 1000. Dette kan skyldes at det er flere som opplever å bli utsatt for negativ sosial kontroll, tvangsekteskap, æresrelatert vold og kjønnelemløstelse, samt ufrivillige opphold i utlandet, men det kan også skyldes at det nå er langt flere minoritetsrådgivere som jobber med slike saker.

Saker behandlet av minoritetsrådgivere 2015–2021, hele landet

Kilde: Indikator for integrering 2022

Minoritetsrådgivere i Rogaland

Rogaland har minoritetsrådgivere utplassert på Godalen og Karmsund videregående skoler, men følger også opp elever og ansatte ved andre skoler. I tillegg er det en stilling knyttet til Ullandhaug ungdomsskole i Stavanger, men der er minoritetsrådgiveren for tiden i permisjon. Minoritetsrådgiverne skal i tillegg til arbeidet på skolene også styrke kompetansen til ansatte i lokale flykntingstjenester, NAV, voksenopplæringsinstitusjoner og andre hjelpetjenester om tematikken.

De fleste sakene minoritetsrådgiverne jobber med, omhandler negativ sosial kontroll, vold og trusler. Utsatte er hovedsakelig jenter/kvinner i aldersgruppen 15 – 26 år. Gutter/menn er hovedsakelig voldutøvere i saker som omhandler negativ sosial kontroll æresrelatert vold og partnervold. Det kan også være gutter som sier ifra om at noen andre utøver kontroll over en jente.

Minoritetsrådgiverne har også saker som omhandler klasse miljø og relasjon lærer/elev, der eleven mener å bli diskriminert av læreren. Minoritetsrådgiverne jobber aktivt med skole for å sette i gang tiltak og veilede både elever og lærere. Det er fremdeles mangelfull flerkulturell kompetanse i skolene, og det er behov for kompetanseheving. I tillegg til veiledning rundt negativ sosial kontroll tar minoritetsrådgiverne også imot praktiske henvendelser om flytting, søknader om statsborgerskap og karriereveiledning. Det legges vekt på tett dialog med rådgivere på skolene, slik at eleven kan ta best mulig valg.

Negativ sosial kontroll og sosiale medier

Under pandemien foregikk mye av barn og unges sosiale liv digitalt. Minoritetsrådgiverne erfarte at det var en økning i mobbing og negativ sosial kontroll av barn og unge gjennom digitale kanaler. Eksempelvis tok flere

ungdommer kontakt fordi bilder av dem ble spredt i sosiale medier mot deres vilje. Det innebar en større eksponering for nye former for negativ sosial kontroll.

På bakgrunn av erfaringene under pandemien fikk Proba samfunnsanalyse i oppdrag å utføre en studie av negativ sosial og æresrelatert vold gjennom sosiale medier. Studien viste at sosiale medier som Snapchat, TikTok, Instagram og Facebook er eksempler på arenaer hvor negativ sosial kontroll forekommer, gjennom blant annet uønsket deling eller trusler om deling av bilder eller videoer, ryktespredning med mer. Slik kontroll skjer også ved at utøver skaffer seg kontroll over utsattes ditgtale enheter, kommunikasjon, sosiale nettverk og fysiske posisjon. Proba-rapporten ble lansert våren 2023, og det planlegges en kampanje i sosiale medier der ungdom er målgruppen. Se [Negativ sosial kontroll og æresrelatert vold gjennom sosiale medier](#).

Nye problemstillinger

I 2022 kan det se ut til at minoritetsrådgiverne i større grad enn tidligere år har hatt flere saker knyttet til det å være skeiv og/eller spørsmål knyttet til kjønnsidentitet (seksuelle minoriteter). Det kan være ulike grunner til dette, som for eksempel økt informasjon, kompetanseheving og bevissthet blant både unge og tjenesteapparatet, økt oppmerksomhet som følge av skytingen rettet mot det skeive miljøet i juni 2022, men også at minoritetsrådgivere med økt kompetanse synliggjør åpenhet og inkluderer denne gruppen.

Erfaringene med elever med LHBTIQ+-bakgrunn er at de kan oppleve en dobbel belastning. Disse elevene kan utsettes for negativ sosial kontroll fra in familie, samtidig som de frykter at familien kan bli utsatt for negativ sosial kontroll sanksjoner fra miljøet dersom deres legning blir kjent. Det kan også innebære en transnasjonal kontroll.

8.3 IMDi's fagteam

IMDi's fagteam for forebygging av negativ sosial kontroll og æresrelatert vold inngår i IMDi's arbeid med å forebygge negativ sosial kontroll, æresrelatert vold, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Innsatsen skal hovedsakelig rettes inn mot ansatte på skoler som ikke har minoritetsrådgivere og ansatte i voksenopplæringssentre og flyktningtjenester. I tillegg til å gi kompetanseheving til målgruppene om hvordan de skal forebygge, avdekke og følge opp personer utsatt for negativ sosial kontroll, æresrelatert vold, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse, skal fagteamet bidra til å gjøre de øvrige tjenestene på feltet bedre kjent.

Ønsker du å komme i kontakt med fagteamet, kan du sende en henvendelse til fagteam@imdi.no.

8.4 Veiledning og kompetanseheving

Det er etablert et samarbeid mellom fylkeskommunens faggruppe for integrering, PPT, minoritetsrådgivere, [IMDi's fagteam for forebygging av negativ sosial kontroll og æresrelatert vold](#) og [RVTS \(ressurssenter om vald, traumatisk stress og sjølvmoedsforebygging\)](#) Det er behov for kompetanseheving og nettverksbygging i hele fylket, og det er lagt en plan for årlig kompetanseheving (annethvert år lokalt og regionalt).

I tillegg til dette ivaretar de to regionale nettverkene veiledning og kompetanseheving for de kommunene som deltar i nettverkene. I andre kommuner foregår veiledning og kompetanseheving mer uformelt, ved behov.